

คู่มือการปฏิบัติงานด้านการไต่สวน

เล่ม ๑ ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

สำนักกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คำนำ

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนและมีความเห็นกรณีที่มีการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐว่ามีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมาย หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และในกรณีอื่นซึ่งแม้ผู้กระทำความผิดจะมีใช่เจ้าพนักงาน ของรัฐ แต่ก็ยังอยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งกฎหมายฉบับปัจจุบันได้กำหนดหน้าที่ และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แตกต่างจากรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฉบับเดิม และมีความชัดเจนในกรอบของหน้าที่และอำนาจ มากขึ้น ทั้งยังกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีไขความผิดร้ายแรงหรือที่เป็นการกระทำ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นแทนก็ได้

การจัดทำ “คู่มือการปฏิบัติงานด้านการไต่สวน เล่ม ๑ ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่ใช้ใน การปฏิบัติงาน” นี้ สำนักกฎหมายได้รวบรวมข้อมูลและจัดทำขึ้นตามกรอบหน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้ จะกล่าวถึงแนวคิด หลักการพื้นฐานในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบและไต่สวน องค์ประกอบเบื้องต้น ของเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อำนาจของศาลในการ พิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทาง ในการพิจารณาและอำนวยความสะดวกให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงาน ไต่สวน พนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ใช้เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบและไต่สวน โดยดำเนินการจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และพัฒนาให้เข้ากับ บริบทขององค์กรในปัจจุบันเพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างเหมาะสม

สำนักกฎหมาย
ตุลาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

บทที่ ๑ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

- ๑.๑ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ ๗
- ๑.๒ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ๘

บทที่ ๒ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านไต่สวน

- ๒.๑ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐและกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๑๐
- ๒.๒ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอาจมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ ๑๐

บทที่ ๓ องค์ประกอบเบื้องต้นของเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

- ๓.๑ อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ๑๓
- ๓.๑.๑ ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ๑๔
- ๓.๑.๒ การกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจไต่สวน
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕
- ๓.๒ อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีอื่น
- ๓.๒.๑ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอาจมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ ๓๓
- ๓.๒.๒ กรณีการกระทำความผิดอื่นที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจไต่สวน
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๓๔

บทที่ ๔ อำนาจศาล

- ๔.๑ ศาลรัฐธรรมนูญ ๓๖
- ๔.๒ ศาลฎีกา ๓๖
- ๔.๓ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๓๗
- ๔.๔ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ๓๘
- ๔.๕ ศาลทหาร ๔๐

บทที่ ๕ หลักการพื้นฐานด้านการไต่สวน

- ๕.๑ หลักพื้นฐานด้านการไต่สวน ๔๒
- ๕.๑.๑ กระบวนการไต่สวน ๔๒
- ๕.๑.๒ การกำหนดประเด็นแห่งคดี ๔๒
- ๕.๑.๓ แผนงานคดี ๔๔
- ๕.๒ วิธีการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ๔๔
- ๕.๒.๑ พยานบุคคล ๔๕

๕.๒.๒ พยานเอกสาร.....	๔๗
๕.๒.๓ พยานวัตถุ.....	๔๘
๕.๒.๔ สถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อันเป็นประเด็นตามข้อกล่าวหา.....	๔๙
บทที่ ๖ อายุความ และการนับอายุความ	
๖.๑ อายุความการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.	๕๐
๖.๑.๑ อายุความในการกระทำความผิดฐานต่างๆ ของผู้กระทำความผิด ตัวการ และผู้ใช้.....	๕๐
๖.๑.๒ อายุความในการกระทำความผิดฐานต่างๆ ของผู้สนับสนุน.....	๕๓
๖.๒ วิธีการนับอายุความ.....	๕๕
๖.๒.๑ อายุความของตัวการ ผู้ใช้.....	๕๖
๖.๒.๒ อายุความของผู้สนับสนุน.....	๕๖
๖.๒.๓ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ไม่ให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนี.....	๕๖
๖.๒.๔ คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	๕๗
๖.๒.๕ กรณีที่มีให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่ง ของอายุความ.....	๕๘
บทที่ ๗ ความเป็นกลางของผู้ปฏิบัติงาน การคัดค้านและการพิจารณาคำคัดค้าน	
๗.๑ การตรวจสอบตนเอง และการคัดค้านผู้ไต่สวน.....	๖๐
๗.๑.๑ ขั้นตอนการตรวจรับเรื่อง และการตรวจสอบ.....	๖๐
๗.๑.๒ ขั้นตอนการไต่สวน.....	๖๑
บทที่ ๘ การดำเนินการตรวจสอบหรือการไต่สวนที่สมบูรณ์	
๘.๑ การดำเนินการที่สมบูรณ์.....	๖๕
๘.๒ ตัวอย่างข้อไม่สมบูรณ์ที่ได้รับแจ้งจากอัยการสูงสุด (ที่ผ่านมา).....	๖๕
๘.๒.๑ ประเด็นเกี่ยวกับสถานะของผู้ถูกกล่าวหา/หน่วยงาน.....	๖๕
๘.๒.๒ ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา.....	๖๖
๘.๒.๓ ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหา.....	๖๖
๘.๒.๔ ประเด็นเกี่ยวกับความเสียหาย.....	๖๖
๘.๒.๕ อื่น ๆ.....	๖๖
บทที่ ๙ บทบาทของผู้บังคับบัญชา	
๙.๑ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแล.....	๖๘
๙.๒ เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวน.....	๖๙
บทที่ ๑๐ การมอบหมายเรื่องกล่าวหา.....	๗๑

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาที่น่าสนใจ

๑. ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าพนักงาน.....๗๖
๒. ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ.....๗๖
๓. ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ.....๗๘
๔. ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวกับความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ.....๗๙
๕. ตัวอย่างคดีผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานของรัฐ.....๘๗
๖. ตัวอย่างคำพิพากษากรณีเจ้าพนักงานกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมาย
หลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐.....๘๙
๗. ตัวอย่างคำพิพากษากรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑.....๙๑
๘. ตัวอย่างคำพิพากษาการสอบปากคำผู้ต้องหาโดยสมัครใจ มิได้เกิดจากการจงใจ
คำมั่นสัญญา หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น.....๙๒
๙. ตัวอย่างคำพิพากษาการวินิจฉัยชี้แจงนำหนักพยานกรณีพยานกลับคำให้การ.....๙๒
๑๐. ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดี.....๙๓

ภาคผนวก ๒ ตัวอย่างมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่น่าสนใจ

๑. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ.....๙๖
๒. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกัน
ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง.....๑๐๔
๓. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการคัดค้านผู้ไต่สวน.....๑๐๔

บทที่ ๑

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑.๑ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๓) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช้เป็นการผิดร้ายแรงหรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้

๑.๒ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ มาตรา ๒๘ บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๒) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

(๓) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะรวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว

(๔) ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๕) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่น

ในการดำเนินการตาม (๔) ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเป็นผู้ดำเนินการก็ได้

๑. แผนภูมิ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

ด้านปราบปราม

๑. ไต่สวนและวินิจฉัยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (มาตรา ๒๘ (๑))
๒. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายแรงผิดปกติก่อทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (มาตรา ๒๘(๒))
๓. ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. (มาตรา ๒๘(๔))
๔. สอบสวนทางลับเมื่อได้รับแจ้งพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๘๘)

ด้านตรวจสอบทรัพย์สิน

๑. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว (มาตรา ๒๘(๓))

ด้านต่างประเทศ

- ดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา ๑๓๘)

ด้านป้องกัน

๑. จัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม (มาตรา ๓๑)
๒. ส่งเสริมการรวมตัวการของประชาชนในการป้องกันการทุจริต (มาตรา ๓๓)
๓. กำหนดระเบียบบริหารจัดการกองทุน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา ๑๖๕)

ด้านทั่วไป

๑. รายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อรัฐสภา (มาตรา ๒๙)
๒. วางระเบียบในการกำกับดูแลสำนักงาน (มาตรา ๑๔๓)
๓. วางระเบียบในการบริหารงานบุคคล (มาตรา ๑๔๔)

บทที่ ๒

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการไต่สวน

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐ และบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยสามารถแยกประเภทเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดังนี้

๒.๑ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ กระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แก่

๒.๑.๑ กรณีกระทำความผิดทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

๒.๑.๒ กรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

๒.๑.๓ กรณีกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

๒.๑.๔ กรณีร่ำรวยผิดปกติ

๒.๑.๕ กรณีความผิดอื่นที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

๒.๑.๖ กรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ หากบทใดบทหนึ่งเป็นฐานความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แม้บทอื่นจะมีใช้ฐานความผิดที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ยังมีอำนาจไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าวในทุกฐานความผิด (มาตรา ๓๐ วรรคสอง)

๒.๑.๗ กรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ หากกรรมใดกรรมหนึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากความผิดของกรรมต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกันและต้องดำเนินการในคราวเดียวกัน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าวในทุกกรรม (มาตรา ๓๐ วรรคสอง)

๒.๒ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอาจมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ

๒.๒.๑ กรณีกฎหมายกำหนดให้แม้เจ้าพนักงานของรัฐจะมีได้เป็นผู้กระทำความผิด แต่ก็อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น ความผิดท้ายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๗๗ ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๑๗๙ ความผิดฐานเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น (มาตรา ๒๘ (๔))

๒.๒.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศกระทำ ความผิดฐานรับสินบน ตามมาตรา ๑๗๓ และมาตรา ๑๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

๒.๒.๓ กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐบุคคลใด แล้วปรากฏว่า มีตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ หรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐนั้นเพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือ ประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๓๐ วรรคแรก กรณีดังกล่าวแม้ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนดังกล่าวจะมีใช่เจ้าพนักงานของรัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ ด้วย ซึ่งรวมถึงกรณีการให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศ (มาตรา ๑๗๖)

บทที่ ๓

องค์ประกอบเบื้องต้นของเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจไต่สวน
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ องค์ประกอบเบื้องต้นของเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มี ๒ กรณี ดังนี้

๓.๑ อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

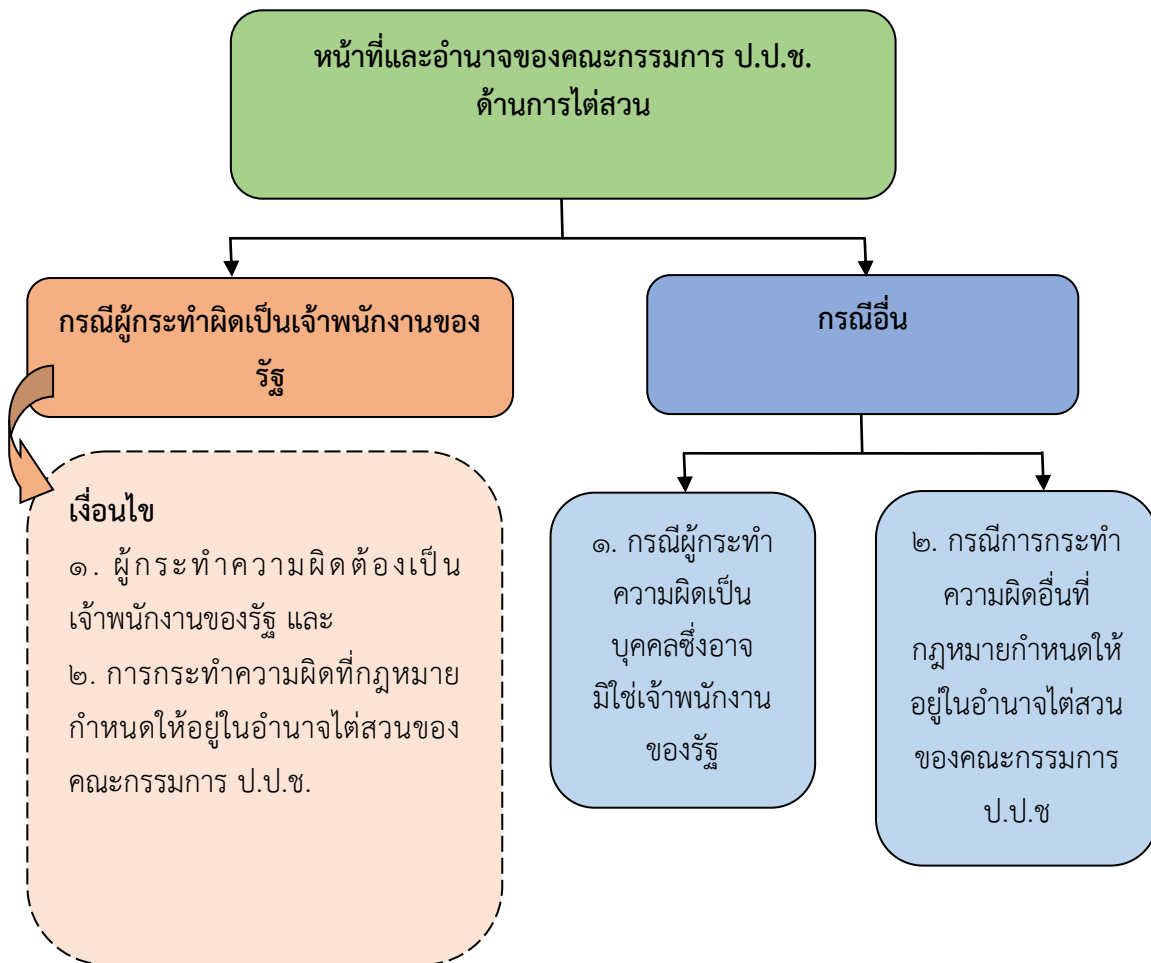
๓.๑.๑ ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ และ

๓.๑.๒ การกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๓.๒ อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีอื่น

๓.๒.๑ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอาจมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ หรือ

๓.๒.๒ กรณีการกระทำความผิดอื่นที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

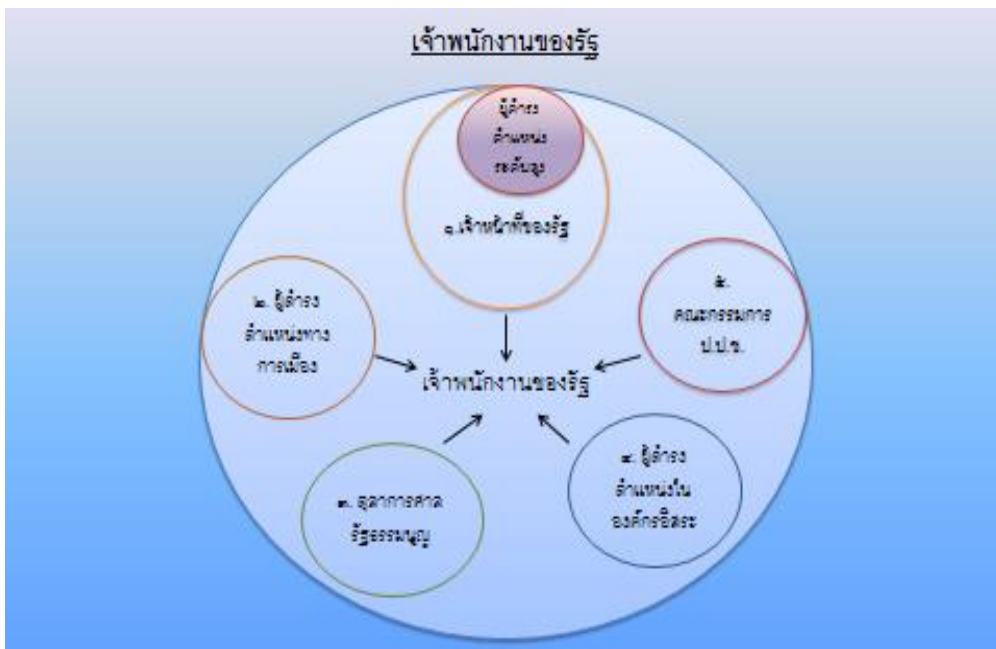
แผนภูมิ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการไต่สวน

๓.๑ อำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีผู้กระทำผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้ “เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.^๑

ข้อสังเกต คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับตำแหน่ง

แผนภูมิ เจ้าพนักงานของรัฐ ๑.

^๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

แผนภูมิ เจ้าพนักงานของรัฐ ๒.

๓.๑.๑ ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

๓.๑.๑.๑ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”^๒ หมายความว่า

(๑) ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ

จากการพิจารณานิยามคำว่า “ข้าราชการ” ปรากฏกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

^๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการอนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการครูตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู ข้าราชการรัฐสภาสามัญตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นข้าราชการตามพระราชบัญญัตินี้

ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕ หมายความว่า บุคคลซึ่งรับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน

สรุปความหมายของข้าราชการได้ว่า บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน

(๒) พนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ โดยพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ อันได้แก่ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พนักงานเมืองพัทยา และข้าราชการหรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากเงินงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาจัดเป็นเงินเดือนของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๓) เจ้าหน้าที่ในหน่วยธุรการของหน่วยงานอิสระ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีองค์กรอิสระ โดยองค์กรอิสระของแต่ละองค์กรจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ ดำเนินการ และอำนวยความสะดวก โดยหน่วยงานอิสระดังกล่าวจะมีหน่วยธุรการในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ พร้อมทั้งมีฐานะเป็นนิติบุคคล หน่วยงานประเภทดังกล่าว ได้แก่

๑) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ^๓

๒) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ^๔

^๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๕๐ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบของคณะกรรมการ

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

^๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐

๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ^๕

๔) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ^๖

๕) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ^๗

(๔) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ อันได้แก่

๑) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหน่วยงานของรัฐในนิยามดังกล่าวนี้ เป็นหน่วยงานรัฐที่ไม่อยู่ในนิยามของส่วนราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ กรณีจึงได้แก่องค์การมหาชนและหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังต่อไปนี้

๑.๑ องค์การมหาชน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม การทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม การพัฒนาและส่งเสริมการกีฬา การพัฒนาและถ่ายทอดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบริการทางสาธารณสุขและการแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ นันทนาการ สวนสัตว์ การอำนวยความสะดวกบริการแก่ประชาชนหรือการดำเนินการอันเป็นสาธารณประโยชน์อื่นใดซึ่งไม่เหมาะที่จะใช้วิธีการของราชการในการบริหาร และต้องไม่เป็นกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับภาคเอกชน ปัจจุบันตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ^๘ จัดประเภทองค์การมหาชนตามกฎหมายจัดตั้ง โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท

มาตรา ๔๐ ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทน ไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

^๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๑๔๑ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน ป.ป.ช.” เป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นนิติบุคคล รับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

^๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๕๘ ให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าการ

ให้สำนักงานทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการ

^๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๔๗ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ

^๘ <http://www.opdc.go.th/>

๑.๑.๑ องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒

- ๑) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
- ๒) โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์
- ๓) โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน)
- ๔) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
- ๕) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
- ๖) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- ๗) สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)
- ๘) สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)
- ๙) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- ๑๐) สถาบันบริหารกองทุนพลังงาน (องค์การมหาชน)
- ๑๑) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
- ๑๒) สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ๑๓) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
- ๑๔) สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ๑๕) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
- ๑๖) สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน)
- ๑๗) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ๑๘) สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- ๑๙) สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ๒๐) องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)
- ๒๑) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
- ๒๒) สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน (องค์การมหาชน)
- ๒๓) สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)
- ๒๔) สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ๒๕) สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน)
- ๒๖) สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
- ๒๗) สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

- ๒๘) หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)
- ๒๙) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ๓๐) สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
- ๓๑) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
- ๓๒) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)
- ๓๓) สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)
- ๓๔) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (องค์การมหาชน)
- ๓๕) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
- ๓๖) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
- ๓๗) สถาบันวัคซีนแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

๑.๑.๒ องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ)

- ๑) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- ๒) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ๓) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- ๔) สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ
- ๕) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ๖) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- ๗) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ
- ๘) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- ๙) ศุภสภา
- ๑๐) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๑๑) สำนักงานกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติและชุมชนเมือง
- ๑๒) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
- ๑๓) สถาบันอนุญาโตตุลาการ
- ๑๔) สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ
- ๑๕) สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ
- ๑๖) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
- ๑๗) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

๑.๑.๓ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งตาม

พระราชบัญญัติเฉพาะ

๑.๒ เจ้าหน้าที่ในหน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่เป็นอิสระ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแลกิจการของรัฐ หรือดำเนินกิจการบริการสาธารณะตามนโยบายสำคัญที่ต้องการความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งจะมีคณะกรรมการที่เป็นองค์อำนาจและมีหน่วยงานธุรการเพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวก

๑) ธนาคารแห่งประเทศไทย

๒) สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๓) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกันภัย

๔) สำนักงานกิจการพลังงาน

๕) องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย^๙

๖) สถาบันคุ้มครองเงินฝาก

๗) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ^{๑๐}

๒) ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ โดยสถานะความเป็นหน่วยงาน “รัฐวิสาหกิจ” ที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้วางแนวทางการวินิจฉัยความเป็นรัฐวิสาหกิจ ในคราวพิจารณาสถานะของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. (ด้านกฎหมาย) ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔^{๑๑} โดยที่ประชุมเห็นชอบในหลักการถึงแนวทางการวินิจฉัยความเป็นรัฐวิสาหกิจ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนี้

(๑) องค์การของรัฐบาล กิจการของรัฐซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

^๙ พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยเป็นนิติบุคคล เรียกโดยย่อว่า “ส.ส.ท.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Thai Public Broadcasting Service” เรียกโดยย่อว่า “TPBS” ทำหน้าที่เป็นองค์การสื่อสารณะด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ไม่ใช่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ แต่ดำเนินการภายใต้ทุน ทรัพย์สิน และรายได้ขององค์การ

^{๑๐} พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕๖ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กสทช.” เป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ไม่ใช่ส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและไม่ใช่รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการ

^{๑๑} ภาคผนวก ๔ ตัวอย่างมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวกับสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๒) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

(๓) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐ ตาม (๑) และ/หรือ (๒) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

(๔) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐ ตาม (๓) และ/หรือ (๑) และ/หรือ (๒) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(๕) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐ ตาม (๔) และ/หรือ (๑) และ/หรือ (๒) และ/หรือ (๓) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยสถานะความเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งถือว่ามิใช่สถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๔ นั้น ให้พิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่ามีกฎหมายฉบับใดบัญญัติรับรองไว้โดยตรงถึงความเป็นรัฐวิสาหกิจหรือไม่เสียก่อน ทั้งนี้ หากไม่มีกฎหมายฉบับใดบัญญัติรับรองถึงความเป็นรัฐวิสาหกิจของหน่วยงานอื่นไว้ จึงพิจารณาตามแนวทางการวินิจฉัยความเป็นรัฐวิสาหกิจที่คณะกรรมการกฎหมายและระเบียบเสนอ แล้วให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาตามแนวทางดังกล่าวต่อไป

ซึ่งปัจจุบันตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ มีรัฐวิสาหกิจหลักแบ่งกลุ่มได้^{๑๒} ดังนี้

สาขาพลังงาน ได้แก่ บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

สาขาขนส่ง ได้แก่ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย การรถไฟฟ้ามหานครขนส่งแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย บริษัท ขนส่ง จำกัด บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด สถาบันการบินพลเรือน องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

สาขาสื่อสาร ได้แก่ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

สาขาสาธารณูปการ ได้แก่ การเคหะแห่งชาติ การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค องค์การจัดการน้ำเสีย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด

สาขาอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ได้แก่ โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด โรงงานไฟ ักรมสรรพสามิต โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง องค์การสุรา กรมสรรพสามิต สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล บริษัท สหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว จำกัด องค์การตลาด

สาขาเกษตร ได้แก่ การยางแห่งประเทศไทย องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย องค์การสะพานปลา องค์การคลังสินค้า

^{๑๒} <http://www.sepo.go.th>

สาขาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์
องค์การสวนสัตว์

สาขาสังคมและเทคโนโลยี ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การกีฬาแห่งประเทศไทย
ไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย องค์การพิพิธภัณฑน์วิทยาาสตร์แห่งชาติ
องค์การเภสัชกรรม

สาขาสถาบันการเงิน ได้แก่ สำนักงานธนาคุณเคราะห์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคาร
สงเคราะห์ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย บริษัทประกันสินเชื่อ
อุตสาหกรรมขนาดย่อม

ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ อาจพิจารณาจากพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับ
กรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๑๘ อันได้แก่

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการของรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความ
รวมถึงประธานกรรมการและรองประธานกรรมการด้วย

“ผู้บริหาร” หมายความว่า ผู้ว่าการ ผู้อำนวยการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่ง
ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันของรัฐวิสาหกิจนั้น

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ และให้รวมตลอดถึงที่
ปรึกษาคณะกรรมการ ที่ปรึกษารัฐวิสาหกิจ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการ หรือบุคคลซึ่ง
ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นในรัฐวิสาหกิจด้วย

(๔) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นให้
พิจารณาจากกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ส่วนตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นให้
พิจารณาจากประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้ทำ
หน้าที่ช่วยเหลือผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสภาท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ อันได้แก่

๑) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้แก่

(ก) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(ข) รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(ค) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร

(ง) เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร

(จ) เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร

(ฉ) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

- ๒) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้แก่
- (ก) นายกเมืองพัทยา
 - (ข) รองนายกเมืองพัทยา
 - (ค) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยา
 - (ง) เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาเมืองพัทยา
 - (จ) สมาชิกสภาเมืองพัทยา
- ๓) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้แก่
- (ก) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - (ข) รองนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - (ค) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - (ง) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ๔) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้แก่
- (ก) นายกเทศมนตรี
 - (ข) รองนายกเทศมนตรี
 - (ค) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรี
 - (ง) สมาชิกสภาเทศบาล
- ๕) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้แก่
- (ก) นายองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (ข) รองนายองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (ค) เลขานุการนายองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (ง) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(๕) เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้แก่

- ๑) กำนัน
- ๒) ผู้ใหญ่บ้าน
- ๓) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- ๔) แพทย์ประจำตำบล

ข้อสังเกต สารวัตรกำนันไม่ใช่เจ้าพนักงานแต่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเท่านั้น ^{๑๓}

(๖) เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น เลขาธิการ กสทช. และพนักงานของ กสทช. ถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ

^{๑๓}ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าพนักงาน หน้า ๗๖

ทุจริต และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา^{๑๔} ประธานกรรมการนโยบาย กรรมการนโยบาย กรรมการบริหาร ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และพนักงานขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต^{๑๕}

(๗) กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

(๘) บุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ^{๑๖} เช่น สภามหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ผู้อำนวยการตลาดนัดกรุงเทพมหานครคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับพุทธธรรม ร้องทุกข์ และจรรยาบรรณ (อ.ก.พ.อ.) ลูกจ้างชั่วคราวในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ข้อสังเกต ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอาหาร คณะกรรมการ ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ และลูกจ้าง ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้ปฏิบัติงานสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

^{๑๔} พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๖๔ ให้เลขาธิการ กสทช. และพนักงานของสำนักงาน กสทช. เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พนักงานของสำนักงาน กสทช. ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบที่ กสทช. กำหนด และต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ผู้บริหาร ที่ปรึกษา พนักงาน ผู้ถือหุ้น หรือหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลอื่นใดบรรดาที่ประกอบธุรกิจด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์หรือกิจการโทรคมนาคม

ให้เลขาธิการ กสทช. เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ เลขาธิการ กสทช. และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

^{๑๕} พระราชบัญญัติองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๔๑ ให้ประธานกรรมการนโยบาย กรรมการนโยบาย กรรมการบริหาร ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และพนักงานขององค์การ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ให้ประธานกรรมการนโยบาย กรรมการนโยบาย กรรมการบริหาร ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

^{๑๖} ภาคผนวก ๒ มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน้า ๘๖

๓.๑.๑.๒ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

การเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้แก่

- ๑) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- ๒) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
- ๓) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๔) เลขานุการนายกรัฐมนตรี
- ๕) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- ๖) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๗) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๘) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๙) ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี
- ๑๐) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- ๑๑) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- ๑๒) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- ๑๓) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๕๔

- ๑) ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา
- ๒) ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา
- ๓) ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๔) ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
- ๕) ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๖) ที่ปรึกษารองประธานวุฒิสภา
- ๗) ที่ปรึกษาผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
- ๘) โฆษกประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๙) โฆษกประธานวุฒิสภา
- ๑๐) โฆษกผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
- ๑๑) เลขานุการประธานรัฐสภา
- ๑๒) เลขานุการรองประธานรัฐสภา

- ๑๓) เลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๑๔) เลขานุการประธานวุฒิสภา
- ๑๕) เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๑๖) เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- ๑๗) เลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
- ๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา
- ๑๙) ผู้ช่วยเลขานุการรองประธานรัฐสภา
- ๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๒๑) ผู้ช่วยเลขานุการประธานวุฒิสภา
- ๒๒) ผู้ช่วยเลขานุการรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๒๓) ผู้ช่วยเลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- ๒๔) ผู้ช่วยเลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

๓.๑.๑.๓ “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วยยกเว้นกรณีตามมาตรา ๑๑ (๑)

- (๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๒) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๔) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (๕) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

ข้อสังเกต หากเป็นการกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าทุจริตต่อหน้าที่ อำนาจการไต่สวนเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระซึ่งแต่งตั้งโดยประธานศาลฎีกา

๓.๑.๒ การกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๓.๑.๒.๑ การดำเนินการกรณีฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญ

กรณีการจัดทำโครงการ หรืออนุมัติ หรือการจัดสรรเงินงบประมาณที่ถือว่ามีพฤติการณ์แห่งการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณามีมติให้สอบสวนทางลับ ได้แก่

(๑) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีการแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการ

(๒) การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการการ การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือ กรรมการการ มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

เว้นแต่กรณีการแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายงานหรือจำนวนในรายการ ตาม (๑) และ (๒) ไม่รวมถึงการแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพัน ใด ๆ หนึ่ง เกี่ยวกับเงินส่งใช้ต้นเงินกู้ หรือดอกเบี้ยเงินกู้ หรือเงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

นอกจากกรณีการได้รับแจ้งเรื่องหรือการร้องเรียนกล่าวหาแล้ว อาจเป็นกรณีที่ความ ปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติยกเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับ พฤติการณ์ดังกล่าวขึ้นพิจารณาก็ได้

๓.๑.๒.๒ การดำเนินคดีกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรง

กรณีการดำเนินการที่ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้า หน่วยงานทางธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวน และมีความเห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร อิสระ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องต่อ ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ^{๑๗}

๓.๑.๒.๓ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๒ ความผิด เกี่ยวกับการปกครอง หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕ ^{๑๘}

(๑) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗ - ๑๖๖

- เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ (มาตรา ๑๔๗)
- เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ (มาตรา ๑๔๘)
- เจ้าพนักงานเรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน (มาตรา ๑๔๙)
- เจ้าพนักงานเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็น เจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น (มาตรา ๑๕๐)
- เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต (มาตรา ๑๕๑)
- เจ้าพนักงานเข้ามีส่วนได้เสีย (มาตรา ๑๕๒)
- เจ้าพนักงานจ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย (มาตรา ๑๕๓)

^{๑๗} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗

^{๑๘} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หน้า ๗๖

- เจ้าพนักงานเรียกเก็บหรือละเว้นไม่เรียกเก็บภาษีอากรโดยทุจริต (มาตรา ๑๕๔)

- เจ้าพนักงานกำหนดราคาโดยทุจริต (มาตรา ๑๕๕)

- เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีโดยทุจริต (มาตรา ๑๕๖)

- เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต (มาตรา ๑๕๗)

- เจ้าพนักงานทำให้เสียหายที่ตนมีหน้าที่ปกครองหรือรักษา (มาตรา ๑๕๘)

- เจ้าพนักงานทำให้เสียหายซึ่งตราหรือเครื่องหมาย (มาตรา ๑๕๙)

- เจ้าพนักงานใช้ดวงตราหรือรอยตราโดยมิชอบ (มาตรา ๑๖๐)

- เจ้าพนักงานปลอมเอกสาร (มาตรา ๑๖๑)

- เจ้าพนักงานทำเอกสารเท็จ (มาตรา ๑๖๒)

- เจ้าพนักงานในการไปรษณีย์ฯ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ (มาตรา ๑๖๓)

- เจ้าพนักงานกระทำการให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับ (มาตรา ๑๖๔)

- เจ้าพนักงานป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่ง (มาตรา ๑๖๕)

- เจ้าพนักงานละทิ้งงานหรือกระทำการเพื่อให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย (มาตรา ๑๖๖)

(๒) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา ๒๐๐ - ๒๐๕

- เจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงาน ผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา ช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องรับโทษ (มาตรา ๒๐๐)

- เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน (มาตรา ๒๐๑)

- เจ้าพนักงานกระทำการหรือไม่กระทำการในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินฯ ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น (มาตรา ๒๐๒)

- เจ้าพนักงานป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง (มาตรา ๒๐๓)

- เจ้าพนักงานทำให้ผู้อยู่ในระหว่างคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขังไป (มาตรา ๒๐๔)

- เจ้าพนักงานประมาทเป็นเหตุให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขังไป (มาตรา ๒๐๕)

๓.๑.๒.๔ ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

(๑) กรณีร่ำรวยผิดปกติ

- ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วและมีความเห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสาร พยานหลักฐาน และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มามีมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นรวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ โดยให้นำความในมาตรา ๘๔ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม^{๑๙}

- ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสาร พยานหลักฐาน และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มามีมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และให้นำความในมาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ มาตรา ๑๑๙ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๑๒๑ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

- ในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด ให้คณะกรรมการยื่นคำร้องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติตกเป็นของแผ่นดินต่อไป โดยให้นำความในมาตรา ๘๐ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

(๒) การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

(๒.๑) นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ

^{๑๙} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑๘

หรือราชการส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

คู่สมรสตามวรรคสองให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะตาม ๒) หรือ ๓) ต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

(๒.๒) ให้นำข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

(๒.๓) ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๒.๔) การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในหมวด ๖ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ให้ถือเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

เจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดเป็นไปตามประกาศที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๑. ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินการตามความในมาตรา ๑๒๖ พ.ศ. ๒๕๖๓

๒. ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งซึ่งต้องห้ามมิให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๒๗ พ.ศ. ๒๕๖๑

๓. ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. ๒๕๖๑

(๓) ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

(๓.๑) กรณีเจ้าพนักงานของรัฐแสดงตนให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนไม่มีตำแหน่งหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตามมาตรา ๑๗๑

(๓.๒) เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต ตามมาตรา ๑๗๒

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

- เจ้าพนักงานของรัฐ เรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน ตามมาตรา ๑๗๓
- เจ้าพนักงานของรัฐ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น ตามมาตรา ๑๗๔

๓.๑.๒.๕ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒^{๒๐}

ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานเอาไว้ซึ่งเจ้าพนักงานนั้นมีความหมายตามมาตรา ๑ (๑๖) คือ “บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่” จากมาตรานี้ เจ้าพนักงานย่อมมีความหมายถึงข้าราชการ แต่จะไม่รวมพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน เพราะโดยสภาพแล้วพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน “มิได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ” หากแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาจ้าง ดังนั้น หากมิได้เป็นการกระทำใดที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในฐานะเจ้าพนักงานแล้ว พนักงานผู้นั้นก็มีใช่เจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่รัฐวิสาหกิจ หรือ องค์การมหาชน เป็นหน่วยงานของรัฐ ให้บริการสาธารณะอย่างเดียวกับส่วนราชการ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานในหน่วยงานดังกล่าว สามารถส่งผลกระทบต่อภาครัฐและส่วนรวมได้ไม่น้อยกว่าข้าราชการ ดังนั้น จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ ขึ้น เพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ กฎหมายฉบับนี้กำหนดความผิดของ “พนักงาน” ซึ่งตามมาตรา ๓ บัญญัติว่า “พนักงาน” หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นจากองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ทั้งนี้ นอกจากผู้เป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย เพราะฉะนั้น หากผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนเท่านั้น หากเป็นบุคคลธรรมดาอาจลงโทษได้ฐานเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ นอกจากนี้ หากพนักงานผู้กระทำความผิดใช้อำนาจตามกฎหมาย และกฎหมายให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำของเจ้า

^{๒๐} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หน้า ๗๙

พนักงานแล้ว ก็ต้องไปใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนความผิดตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ ซึ่งมีทั้งหมด ๘ มาตรา และเนื่องจากบทบัญญัติทั้งหมด เขียนแบบเดียวกันกับในประมวลกฎหมายอาญา เพียงแต่เปลี่ยนคำว่า "เจ้าพนักงาน" เป็น "พนักงาน" ดังนั้น จึงสามารถเทียบเคียงการตีความองค์ประกอบความผิดได้เหมือนกัน ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒

ฐานความผิด	ประมวลกฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒
๑. ยักยอก	มาตรา ๑๔๗	มาตรา ๔
๒. ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ	มาตรา ๑๔๘	มาตรา ๕
๓. เรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน	มาตรา ๑๔๙	มาตรา ๖
๔. ใช้อำนาจโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด	มาตรา ๑๕๐	มาตรา ๗
๕. ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต	มาตรา ๑๕๑	มาตรา ๘
๖. เข้ามีส่วนได้เสียในกิจการที่ตนมีหน้าที่ดูแล	มาตรา ๑๕๒	มาตรา ๙
๗. จ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย	มาตรา ๑๕๓	มาตรา ๑๐
๘. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต	มาตรา ๑๕๗	มาตรา ๑๑

๓.๑.๒.๖ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ^{๒๑}

กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ โดยทั่วไปนิยมเรียกว่า “กฎหมายฮั้ว” หรือภาษากฎหมายเรียกว่า “การสมยอมการเสนอราคา” กล่าวคือ การที่ผู้เสนอราคาตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงกระทำการร่วมกันในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ การกำหนดราคาอันเป็นการเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐ หรือหลีกเลี่ยงการแข่งขันกันอย่างแท้จริงและเป็นธรรมอันเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้เสนอราคารายหนึ่ง หรือหลายรายให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญา

กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายนี้ ในกรณีที่มีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหา ร้องเรียนว่าการดำเนินการซื้อ การจ้าง การแลกเปลี่ยน

^{๒๑} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ หน้า ๗๘

การเช่า การจำหน่ายทรัพย์สิน การได้รับสัมปทานหรือการได้รับสิทธิใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐครั้งใดมีการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีบทลงโทษแก่บุคคลดังนี้ คือ ความผิดบุคคลทั่วไป (มาตรา ๔ – ๙) ความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๑๐ – ๑๓) และตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน (มาตรา ๑๐ – ๑๓ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจทำการสอบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้รู้ว่ามีมูลการกระทำความผิดหรือไม่ และเป็นการกระทำความผิดของผู้ใด โดยกฎหมายแยกเป็น ๓ กรณี ^{๒๒} ดังนี้

กรณีที่ ๑ ถ้าการสอบสวนข้อเท็จจริงพบว่าเป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกับผู้ขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

กรณีที่ ๒ ถ้าการสอบสวนข้อเท็จจริงพบว่าเป็นการกระทำความผิดของบุคคลอื่นนอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกล่าวโทษบุคคลนั้นต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกฎหมายได้บัญญัติไว้ด้วยว่า ในการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนถือรายงานการสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลัก

กรณีที่ ๓ ถ้าสอบสวนข้อเท็จจริงพบว่าเป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ร่วมกระทำความผิดกับบุคคลอื่นที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน กฎหมายบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการได้ ๒ วิธี ดังนี้

วิธีแรก ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในคราวเดียวกัน และเมื่อดำเนินการเสร็จให้ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการให้มีการฟ้องคดีในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับผู้ที่กระทำความผิดนั้น โดยให้ถือว่ารายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

วิธีที่สอง ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวสมควรให้ดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลการสอบสวนข้อเท็จจริงไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป

^{๒๒} คณะทำงานจัดทำคู่มือป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ , “นี้หรือ... ฮั้ว” , เอกสารของสำนักงาน ป.ป.ช. , มีนาคม ๒๕๖๐

๓.๒ อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีอื่น

๓.๒.๑ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอาจมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ

โดยปกติคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีอำนาจไต่สวนในคดีอาญาก็ต่อเมื่อเป็นกรณี
ที่เจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดในฐานะความผิดที่อยู่หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
แต่กรณีนี้ถือเป็นข้อยกเว้นที่แม้เจ้าพนักงานของรัฐจะมีได้เป็นผู้กระทำความผิดฐานดังกล่าว คณะกรรมการ
ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนบุคคลดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลธรรมดาที่กระทำความผิด
ฐานดังกล่าว ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๒๘ (๔) ซึ่งบัญญัติว่า “ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานะความผิดอื่นที่
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของ
คณะกรรมการ ป.ป.ช.” ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นไปตามทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้แก่

(๑) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ
กระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๓ “เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ของ
องค์การระหว่างประเทศ ผู้ใด เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือ
ผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบ
ด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาท
ถึงสี่แสนบาท”

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ
กระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๔ “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ
เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่
ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

(๓) มาตรา ๑๗๕ “ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับ
ตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจหรือได้จงใจ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ โดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือโดยอิทธิพล
ของตน ให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๔) มาตรา ๑๗๗ “ผู้ใดขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในการสอบสวนหรือ
ไต่สวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดี เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถ้าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด
ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ...”

(๕) มาตรา ๑๗๘ “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ
ไต่สวน หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวนตามมาตรา ๓๔ (๑) (๒) หรือ (๔) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖๖
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๖) มาตรา ๑๗๙ “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๑๒ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และปรับรายวันอีกวันละหนึ่งพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง”

(๗) มาตรา ๑๘๐ “ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามมาตรา ๓๖”

(๘) มาตรา ๑๘๑ “ผู้ใดยกย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน ที่หัวหน้าพนักงานไต่สวน คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยึดหรืออายัดไว้ หรือส่งให้ส่ง หรือที่ตนรู้หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๙) มาตรา ๑๘๒ “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการ เลขาธิการ คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๑๐) มาตรา ๑๘๔ “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ฟ้องเท็จหรือเบิกความอันเป็นเท็จต่อศาล ทั้งนี้เพื่อจะแกล้งบุคคลใดให้ถูกไต่สวน ให้ได้รับโทษหรือรับโทษหนักขึ้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อสังเกต เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ไม่ถือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

๓.๒.๒ กรณีการกระทำความผิดอื่นที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช

๓.๒.๒.๑ อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ หรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐเพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง)^{๒๓}

นอกจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีอำนาจไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการ

^{๒๓} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษารณณผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานของรัฐ หน้า ๘๗

ยุติธรรมแล้ว หากในการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าวมีผู้กระทำความผิดอื่น ไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐเพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะ ผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐหรือเอกชน กรณีย่อมอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการไต่สวนผู้ที่เกี่ยวข้องไปในคราวเดียวกัน และรวมถึงกรณีการให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

๓.๒.๒.๒ การดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานของรัฐที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียว
ผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการ หรือคดีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกันและความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการในคราวเดียวกันด้วย แบ่งได้ดังนี้ (มาตรา ๓๐ วรรคสอง)

๑) กรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐^{๒๔} หากบทใดบทหนึ่งเป็นฐานความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แม้บทอื่นจะมีใช้ฐานความผิดที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ยังมีอำนาจไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าวในทุกฐานความผิด

๒) กรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑^{๒๕} หากกรรมใดกรรมหนึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากความผิดของกรรมต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกันและต้องดำเนินการในคราวเดียวกัน กรณีย่อมอยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

^{๒๔} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษากรณีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท หน้า ๘๙

^{๒๕} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษากรณีการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน หน้า ๙๑

บทที่ ๔ อำนาจศาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาและวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปโดยชอบตามกฎหมาย และการดำเนินการทางศาลเป็นไปตามเขตอำนาจศาล จึงแยกพิจารณาเขตอำนาจศาล ดังต่อไปนี้

๔.๑ ศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่มีการดำเนินการที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้จัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามี การดำเนินการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔ และได้ดำเนินการสอบสวนเป็นทางลับ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. สอบสวนแล้วเห็นว่ามิมีมูล ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยเร็ว และให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม

๔.๒ ศาลฎีกา

ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๕ (๑) ^{๒๖} ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนและมีความเห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ^{๒๗}

^{๒๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๕

^{๒๗} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗

๔.๓ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๔.๓.๑ กรณีการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติลงความเห็นว่าคุณดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ กล่าวคือ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น^{๒๘} หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสาร พยานหลักฐาน และความเห็นพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป ทั้งนี้ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ถูกกล่าวหาให้อัยการสูงสุดแต่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ^{๒๙}

๔.๓.๒ กรณีการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วและมีความเห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสาร พยานหลักฐาน และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นรวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ^{๓๐} สำหรับบุคคลอื่นที่มีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนด้วย ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีสำหรับบุคคลดังกล่าวได้ด้วย^{๓๑}

^{๒๘} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ บทนิยาม “ทุจริตต่อหน้าที่”

^{๒๙} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖

^{๓๐} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑๘

^{๓๑} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๐ วรรคสี่

๔.๓.๓ กรณีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

กรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าเจ้าพนักงานของรัฐตามมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งได้แก่

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (๔) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น

ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

และคู่สมรสของบุคคลข้างต้น ซึ่งหมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. ๒๕๖๑

กรณีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนา ไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน

๔.๔ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

แต่เดิมการดำเนินคดีอาญารัฐานทุจริตจะเป็นอำนาจของศาลอาญาแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลจังหวัด และต่อมาได้ยกฐานะการดำเนินคดีทุจริตให้เป็นอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง และศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ - ๙ โดยศาลมีเขตอำนาจตามท้องที่ ดังต่อไปนี้

๔.๔.๑ เขตอำนาจศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ^{๓๒} ดังนี้

๑. คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ

๒. คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดตาม (๑) หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ หรือกฎหมายอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

^{๓๒} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓

๓. คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการเรียก รับ ยอมจะรับ หรือ ให้ ขอให้ รับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด หรือการใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชี่ยวว่าจะใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจหรือข่มขืนใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิง การกระทำใด ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น

๔. คดีอาญาที่ฟ้องขอให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลตามกฎหมายที่กำหนดให้ เป็น คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๕. คดีอาญาที่ฟ้องขอให้ลงโทษบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ บุคคล ตาม (๑) ถึง (๔) ไม่ว่าในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบ

๖. คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีและเอกสารดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบ

๗. คดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สิน เพิ่มขึ้นผิดปกติ

๘. กรณีที่มีการขอให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดก่อนยื่นฟ้องหรือ ยื่นคำร้องขอ ตาม (๑) ถึง (๗)

คดีตามข้อ ๑ – ๘ ไม่รวมถึงคดีดังต่อไปนี้

๑. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๒. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชน และครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

๔.๔.๒ เขตของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางและภาค มีดังนี้

พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอาญา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง พ.ศ. ๒๕๕๙ และพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และ วันเปิดทำการของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบกลาง และศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค จำนวน ๙ ศาล^{๓๓} คือ ศาลอาญา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ – ๙ โดยมีสถานที่ตั้งและเขตศาลดังต่อไปนี้

๑. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง มีเขตอำนาจตลอดท้องที่ ๖ จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัด ปทุมธานี จังหวัดอื่นซึ่งยังไม่เปิดทำการ และคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร นอกจากนั้นศาลอาญา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางยังอาจใช้ดุลพินิจรับคดีอื่นซึ่งเกิดขึ้นนอกเขตอำนาจศาลได้^{๓๔}

^{๓๓} พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติ มิชอบภาค พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓

^{๓๔} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๕

๒. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่รับผิดชอบ ๖ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสระบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง

๓. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๒ ตั้งอยู่ที่จังหวัดระยอง มีพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว

๔. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๓ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ

๕. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๔ ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่รับผิดชอบ ๑๒ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดสกลนคร จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี

๖. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๕ ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน

๗. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๖ ตั้งอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่รับผิดชอบ ๙ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดอุทัยธานี

๘. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๗ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่รับผิดชอบ ๖ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี

๙. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๘ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่รับผิดชอบ ๗ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑๐. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๙ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสงขลา มีพื้นที่รับผิดชอบ ๗ จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล

๔.๕ ศาลทหาร

ในการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร ให้อัยการสูงสุดเป็นอัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลทหาร หรือจะ

มอบหมายให้อัยการทหารเป็นผู้ฟ้องคดีแทนก็ได้^{๓๕} ดังนั้น กรณีที่มีการฟ้องผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นข้าราชการทหารและบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร ต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลทหารที่มีเขตอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลทหาร^{๓๖} สำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารนั้นให้เป็นไปตามที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๖๐^{๓๗}

ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เว้นแต่คดีต่อไปที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

(๑) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน

(๒) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

(๓) คดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน

(๔) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

(๑) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

(๒) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

(๓) นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๔) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

(๕) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร

(๖) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหารหรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะใน หรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

(๗) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

^{๓๕} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๖

^{๓๖} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗

^{๓๗} ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓

บทที่ ๕

หลักการพื้นฐานในการปฏิบัติงานด้านการไต่สวน

๕.๑ หลักพื้นฐานในการปฏิบัติงานด้านไต่สวน

แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. ๒๕๖๑ จะได้กำหนดขั้นตอน วิธีการไต่สวน แต่ในการปฏิบัติงานจริงมีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์อื่นมาประกอบ อีกทั้งตามระเบียบดังกล่าวปรากฏขั้นตอนการตรวจรับคำกล่าวหา การตรวจสอบเบื้องต้น การไต่สวน และการดำเนินคดี ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาของ การดำเนินการที่แตกต่างกัน และเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานเดียวกันนั้น ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ กระบวนการไต่สวน

ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการงานในแต่ละขั้นตอน เพื่อเป็นตัวกำหนดกรอบทิศทางในการทำงานและการรวบรวมพยานหลักฐาน

- (๑) การตรวจรับคำกล่าวหา
- (๒) การตรวจสอบเบื้องต้น
- (๓) การไต่สวน และการแจ้งข้อกล่าวหา
- (๔) การดำเนินการภายหลังคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ

ในแต่ละขั้นตอน จะมีข้อกำหนดและวิธีการแยกย่อยรายละเอียดลงไปอีกตามระเบียบ หรืออาจมีกรณีตามความจำเป็นในแต่ละคดี ซึ่งปัญหาในเรื่องดังกล่าวคือ ผู้ปฏิบัติจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตาม ขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมาย ระเบียบ หรือแนวมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว อาจมีบางกรณีที่มีข้อเท็จจริงหรือปัญหาที่แทรกซ้อนเข้ามา ทำให้ต้องใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจ ซึ่งในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวต้องคำนึงถึงกฎหมาย แนวทางปฏิบัติ และวัตถุประสงค์มุ่งหมายของงานเป็นหลัก ซึ่งอาจปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวนที่มีประสบการณ์

๕.๑.๒ การกำหนดประเด็นแห่งคดี

ในเรื่องกล่าวหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การพิจารณาในเรื่องของข้อกำหนด ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ทั้ง ๓ ส่วนนี้ไม่ได้แยกกันอย่างสิ้นเชิง การพิจารณาข้อกำหนดย่อมต้องอาศัยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน กรณีจะพิจารณาแนวทางการไต่สวนได้นั้น ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องรู้โครงสร้างและการกำหนดประเด็นแห่งคดี

(๑) ประเด็นแห่งคดีที่เกิดจากองค์ประกอบความผิด ยกตัวอย่างเช่น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑	ประเด็นแห่งคดี
๑. ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน	๑. ประเด็นที่เกี่ยวกับสถานะ และตำแหน่งของผู้ร้องหรือผู้ถูกกล่าวหา
๒. มีหน้าที่ ซื่อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ	๒. ประเด็นที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่
๓. ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต	๓. ประเด็นที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
๔. อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ เทศบาล สุขาภิบาล หรือเจ้าของทรัพย์สิน	๔. ประเด็นเกี่ยวกับความเสียหาย

หากนำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ และนำบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับวินัยมาจำแนกองค์ประกอบความผิด ผลคือทุกมาตรามีประเด็นแห่งคดีอยู่ ๔ ประเด็นเช่นกัน

ดังนั้น ในการตรวจสอบ และการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น การหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานสนับสนุนการกระทำความผิดจึงมี ๔ ประเด็นเหมือนกัน คือ

- (๑.๑) ประเด็นที่เกี่ยวกับสถานะ และตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา
- (๑.๒) ประเด็นที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา
- (๑.๓) ประเด็นที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา
- (๑.๔) ประเด็นที่เกี่ยวกับความเสียหาย

ในการตรวจสอบ การไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น หากสามารถรวบรวมพยานหลักฐานจนได้ข้อเท็จจริงที่มีรายละเอียดครบทุกประเด็นแล้ว ย่อมหมายความว่าคดีนั้นมีข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์เพียงพอที่จะสามารถพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่

(๒) ประเด็นแห่งคดีที่เกิดจาก “ข้ออ้าง” ในคำกล่าวหา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๐ (๓) บัญญัติว่า คำกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับ “ข้อกล่าวหาและพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา พร้อมพยานหลักฐานหรืออ้างพยานหลักฐาน” คือ ต้องอ้างข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไรผิดตาม “ข้ออ้าง” นี้ จึงเกิดเป็นประเด็นแห่งคดีขึ้นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ เช่น ในคำกล่าวหาอ้างว่า

“ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ สั่งยกเลิกการจัดซื้อโดยวิธีการประกวดราคาแล้วสั่งจัดซื้อใหม่โดยวิธีพิเศษโดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ”

คำกล่าวหาข้างต้น เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง และเกิดเป็นประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงขึ้นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้สั่งยกเลิกการจัดซื้อโดยวิธีประกวดราคาที่ชอบด้วยกฎหมายแล้วสั่งจัดซื้อใหม่โดยวิธีพิเศษโดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ จริงหรือไม่ ประเด็นนี้ผู้ไต่สวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดต่อไป

ส่วนข้ออ้างที่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนั้น เป็นข้อความในกฎหมายที่ผู้กล่าวหายกขึ้นมาอ้าง ไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นข้อกฎหมายที่ผู้ไต่สวนจะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาวินิจฉัยก็ต่อเมื่อได้แสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว

๕.๑.๓ แผนงานคดี

แผนงานคดี คือ การนำโครงสร้างของคดีและประเด็นแห่งคดีนั้น มารวมกันจัดให้เป็นกรอบและทิศทางในการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ต่อไป ดังนี้

ประเด็น	ข้อเท็จจริง	พยานหลักฐาน
๑. ประเด็นที่เกี่ยวกับสถานะและตำแหน่ง	(ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการจริงหรือไม่)	?
๒. ประเด็นที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่	(มีอำนาจหน้าที่บริหารงานพัสดุจริงหรือไม่)	?
๓. ประเด็นที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด	(ยกเลิกการจัดซื้อโดยวิธีประกวดราคา แล้วจัดซื้อโดยวิธีพิเศษจริงหรือไม่)	(จากคำกล่าวหา)
๔. ประเด็นที่เกี่ยวกับความเสียหาย	(เกิดเสียหายหรือไม่ อย่างไร)	?

ข้อควรจำ เมื่อจัดทำแผนงานคดีแล้ว ภาพของกรอบและทิศทางของการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานก็จะชัดเจน และจะชัดเจนยิ่งขึ้น ขึ้นไปตามปริมาณและคุณภาพของพยานหลักฐาน เมื่อรู้ว่คดีนั้น ๆ จะต้องอาศัยข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานอะไรบ้าง แล้วก็จะทำแผนงานไต่สวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

๕.๒ วิธีการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

เมื่อกำหนดประเด็นแห่งคดีและจัดทำแผนการตรวจสอบหรือไต่สวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในประเด็นนั้น ๆ ให้ครบถ้วน ให้พิจารณาว่าพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีนั้นมีพยานเอกสาร พยานบุคคล หรือพยานวัตถุ อย่างใดบ้าง ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ กำหนดให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน แล้วแต่กรณี มีหน้าที่ไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริง ไม่ว่าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังกล่าวจะเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อผู้ถูกกล่าวหา

จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ปฏิบัติจึงจำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือการเข้าตรวจสอบสถานที่ โดยมีรายละเอียดเบื้องต้น ดังนี้

๕.๒.๑ พยานบุคคล

(๑) พยานบุคคลที่จะทำการไต่สวนควรเป็น “พยานชั้นหนึ่ง” หมายถึง พยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพยานหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี เช่น ประจักษ์พยาน หรืออาจจะเป็นพยานโดยตรงซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา พยานแวดล้อมกรณี หรือพยานที่เป็นคนกลางไม่มีส่วนได้เสียในคดี ไม่มีเหตุโกรธเคืองหรือกลั่นแกล้งผู้ใด และการไต่สวนต้องให้พยานให้การด้วยความสมัครใจ จึงจะมีน้ำหนักในการยืนยันข้อเท็จจริงอันอาจพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหาได้ ซึ่งในการไต่สวนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์อันเกี่ยวกับความผิดที่ได้กล่าวหาซึ่งมาจากการไต่สวน ในการไต่สวนพยานบุคคล จะปรากฏข้อความ ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะของข้อเท็จจริง	ลักษณะของข้อคิดเห็น
<ul style="list-style-type: none">- มีความเป็นจริง- มีความเป็นไปได้- มีหลักฐานอ้างอิงพิสูจน์ได้- มีความสมเหตุสมผล	<ul style="list-style-type: none">- เป็นข้อความที่แสดงความรู้สึกร- เป็นข้อความที่แสดงความคิดคะเน- ความเห็น- ความเชื่อหรือความศรัทธา

ปัญหาในการไต่สวนจึงเป็นกรณีว่าข้อเท็จจริงที่ได้มานั้นถูกต้องจริงหรือไม่ มีการบิดเบือนเสริมแต่งให้สมเหตุสมผลหรือไม่ การไต่สวนพยานบุคคลที่ผู้ไต่สวนต้องไต่สวนโดยละเอียด และไม่ขาดประเด็นสำคัญ เนื่องจากผู้ไต่สวนมิใช่ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง จึงต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้กล่าวหา พยานบุคคล และหากมีกรณีจำเป็นอาจไต่สวนผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหาด้วยก็ได้

(๒) ในการไต่สวนจะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และต้องไม่ทำหรือจัดการใด ๆ ซึ่งเป็นการเพื่อให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้นั้นให้ถ้อยคำ^{๓๘} หลักการ

^{๓๘} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๗

ดังกล่าวเป็นหลักการเดียวกับการถามคำให้การผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๕^{๓๙}

(๓) การไต่สวนผู้กล่าวหา หรือพยานบุคคลอื่น เมื่อได้รับเรื่องกล่าวหา ในการรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น พนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ควรเริ่มต้นที่กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ คำสั่งที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และวิธีปฏิบัติงานของผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหา หากมีความจำเป็นอาจดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเบื้องต้นอาจเชิญผู้กล่าวหาให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้ครบถ้วน ซึ่งผู้ไต่สวนต้องพิจารณาว่าจะไต่สวนผู้กล่าวหาหรือพยานอย่างไรเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ดังนี้

- (๓.๑) ข้อเท็จจริงที่ได้มีลักษณะสอดคล้องกันน่าเชื่อว่าเป็นความจริงหรือไม่
- (๓.๒) มีการปกปิด บิดเบือน อำพรางข้อเท็จจริงหรือไม่
- (๓.๓) มีการสร้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่หรือไม่
- (๓.๔) มีการให้ข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนหรือไม่

(๔) กรณีการไต่สวนพยานบุคคลซึ่งต้องโทษในเรือนจำทัณฑสถานหรือสถานพินิจในการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการไต่สวนหรือคณะไต่สวนเบื้องต้น หรือสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือไปยังอธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติราชการให้อำนวยความสะดวกในการสอบปากคำผู้ถูกคุมขัง โดยหนังสือดังกล่าวให้ระบุรายละเอียดดังนี้

- (๔.๑) รายชื่อผู้ถูกคุมขังที่ประสงค์สอบไว้เป็นพยาน
- (๔.๒) รายชื่อของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมสอบ
- (๔.๓) วันเวลาที่ประสงค์จะสอบปากคำ
- (๔.๔) อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบปากคำ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ เครื่องมือ

สื่อสาร เป็นต้น

ข้อสังเกต ก่อนถึงกำหนดวันที่นัดหมาย ให้ประสานงานไปยังผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อยืนยันวันเวลาที่สอบปากคำอีกครั้ง เนื่องจากผู้ถูกคุมขังอาจถูกย้ายไปยังเรือนจำอื่น หรือวันเวลาที่กำหนดตรงกับวันเวลาที่ศาลในคดีอื่นหมายเรียกไปให้ปากคำในชั้นพิจารณา

(๕) กรณีพยานกลับคำให้การเมื่อไปเบิกความในชั้นศาล

เมื่อพยานไปเบิกความในชั้นศาลไม่ตรงกับที่เคยให้การไว้ต่อคณะกรรมการไต่สวน คณะไต่สวนเบื้องต้น พนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยพยานเบิกความว่าไม่รู้เห็นในสาระสำคัญของคดี การชั่งน้ำหนักพยานบุคคลดังกล่าว ศาลอาจใช้ดุลพินิจเชื่อบันทึกคำให้การของพยานในชั้นไต่สวนมากกว่าคำเบิก

^{๓๙} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาการสอบปากคำผู้ต้องหาโดยสมัครใจ มิได้เกิดจากการจงใจ คำมั่นสัญญา หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น หน้า ๙๒

ความในชั้นศาล^{๔๐} หรือศาลอาจจะไม่เชื่อทั้งคำให้การในชั้นไต่สวนและคำเบิกความในชั้นศาลก็ได้ ผู้ทำหน้าที่ไต่สวนจึงต้องพิจารณาว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้คำให้การในชั้นไต่สวนมีความน่าเชื่อถือหรือมีน้ำหนักกว่าพยานให้การเช่นนั้นจริง เช่น

(๕.๑) การไต่สวนพยานที่กระทำทันทีหรือกระชั้นชิดกับเวลาที่เกิดเหตุ พยานไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองเพื่อให้การช่วยเหลือหรือปรับปรำผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๕.๒) แม้ว่ากฎหมายจะห้ามมิให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมไต่สวน แต่ในบางกรณีพยานที่เข้ามาเกี่ยวข้องในคดีอาจไม่มีความรู้กฎหมาย หรือต้องการให้บุคคลที่ไว้วางใจหรือทนายความเข้าร่วมฟังการไต่สวน ผู้เขียนเห็นว่าผู้ทำหน้าที่ไต่สวนอาจพิจารณาอนุญาตให้พยานนำบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมไต่สวนด้วยได้ ซึ่งมีผลดีในแง่หนึ่งคือเพื่อใช้เป็นหลักประกันว่าการไต่สวนดังกล่าวเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ ทำให้คำให้การของพยานมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ โดยผู้ทำหน้าที่ไต่สวนต้องระบุชื่อบุคคลที่เข้าร่วมฟังการไต่สวนและนำเสนอบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรซึ่งส่วนราชการเป็นผู้ออก รวมไปถึงคำให้การดังกล่าว เมื่อไต่สวนแล้วเสร็จให้ผู้เข้าร่วมฟังการไต่สวนลงลายมือชื่อไว้ในคำให้การ ในฐานะเป็นผู้เข้าร่วมฟังการไต่สวน

(๕.๓) การบันทึกภาพเคลื่อนไหวขณะทำการไต่สวนพยานบุคคล ก่อนบันทึกให้ผู้ทำหน้าที่ไต่สวนแจ้งให้พยานทราบก่อนว่าจะมีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวในขณะทำการไต่สวนเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการไต่สวนและส่งสำนวนเพื่อฟ้องคดี ให้ผู้ทำหน้าที่ไต่สวนแจ้งว่าส่งสำนวนการไต่สวนหรือรายงานการไต่สวนพร้อมข้อมูลภาพเคลื่อนไหว และเสียงการสอบสวนปากคำพยานบันทึกลงในแผ่นซีดีจำนวน ๑ แผ่น

(๖) กรณีพยานบุคคลที่มีเชื้อราชการประจำ อาจมีปัญหาในการติดตามตัวมาเบิกความ ควรบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับพยานบุคคลให้ปรากฏในคำให้การ เช่น ที่อยู่ปัจจุบันและที่อยู่ตามภูมิลำเนา การประกอบอาชีพ สถานภาพของพยาน มีครอบครัวพักอาศัยอยู่ที่ใด หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ หมายเลขโทรศัพท์ที่อยู่ปัจจุบัน ภูมิลำเนา หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อสามีหรือภรรยา หรือบุคคลที่สามารถติดต่อได้สะดวก

(๗) การไต่สวนนิติบุคคล ให้ไต่สวนผู้แทนของนิติบุคคลไว้เป็นพยาน กรณีการไต่สวนเฉพาะผู้รับมอบอำนาจไว้เป็นพยาน อาจทำให้มีน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานน้อยเนื่องจากผู้รับมอบอำนาจในบางกรณีอาจเป็นเพียงพยานนอกเล่า

๕.๒.๒ พยานเอกสาร

(๑) ในเบื้องต้นเมื่อได้รับเรื่องกล่าวหา ในการรวบรวมพยานเอกสารสิ่งแรกที่ควรรวบรวมคือเอกสารเกี่ยวกับสถานะของผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหา และระเบียบกฎหมายซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กล่าวหา

(๒) การนำเอกสารมาใช้เป็นพยานหลักฐานให้ใช้ต้นฉบับ ในกรณีที่ไม่มีต้นฉบับมาได้จะใช้สำเนาเอกสารที่ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาที่ถูกต้องก็ได้

^{๔๐} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาการวินิจฉัยชี้ว่าน้ำหนักพยานกรณีพยานกลับคำให้การ หน้า ๙๒

(๓) กรณีที่เอกสารต้นฉบับสูญหาย หรือน่าเชื่อว่าถูกทำลาย หรือโดยเหตุอื่น อาจจะนำสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลมาสืบแทนได้

(๔) กรณีเอกสารหลักฐานที่หน่วยงานของรัฐครอบครอง ได้มีการทำลายตามระเบียบว่าด้วยการทำลายเอกสารแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกบันทึกการเสนอทำลายเอกสารดังกล่าวและสอบปากคำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๕.๒.๓ พยานวัตถุ

(๑) กรณีเรื่องกล่าวหาที่ต้องรวบรวมพยานวัตถุ ทั้งในขั้นตอนการตรวจสอบหรือการไต่สวน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ วัตถุสิ่งของ อาคารสถานที่ ภาพถ่าย ธนบัตร และวัตถุอื่นใดแล้ว ถ่ายภาพวัตถุพยาน สภาพและตำหนิของพยานวัตถุไว้ และจัดทำบันทึกสภาพของวัตถุพยานไว้เป็นหลักฐาน พร้อมลงลายมือชื่อผู้เข้าตรวจสอบ และพยานอย่างน้อยสองคน วัน เดือน ปี ที่ตรวจสอบ

(๒) การจัดเก็บพยานวัตถุ เช่น รถยนต์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่น้อยกว่าสองคนจัดทำบันทึกการตรวจสอบที่ได้มีการยึดอายัด โดยให้ตรวจสอบสภาพของรถยนต์และถ่ายภาพพร้อมบันทึกสภาพภายนอกและภายใน และระบุรายละเอียดยี่ห้อรถยนต์ สี หมายเลขทะเบียน หมายเลขตัวถัง สถานที่ตรวจยึด และสถานที่นำรถยนต์มาจัดเก็บ พร้อมเอกสารเกี่ยวข้องกับรายการจดทะเบียนรถยนต์ดังกล่าว (ถ้ามี) หากมีเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน ให้ผู้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นด้วย หากบุคคลดังกล่าวไม่ยินยอมให้บันทึกเหตุผลไว้ เมื่อจัดทำบันทึกการตรวจสอบแล้วเสร็จ ให้ทำบันทึกขอจัดเก็บพยานหลักฐานในคดีไปยังเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมาย เพื่อพิจารณาส่งไปยังสำนักบริหารทรัพย์สินหรือสำนักที่รับผิดชอบเพื่อทำการจัดเก็บตามระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) กรณีไม่อาจนำพยานวัตถุมาได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจยังสถานที่ที่พยานวัตถุนั้นตั้งอยู่ตามเวลาและวิธีซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุนั้น^{๔๑} เช่น สภาพวัตถุที่ยึดติดกับสิ่งก่อสร้าง เครื่องจักรขนาดใหญ่ ให้จัดทำบันทึกรายงานการตรวจสภาพพยานวัตถุและสถานที่ที่จัดเก็บพยานวัตถุ วัน เดือน ปี ที่ตรวจสอบ โดยภาพถ่ายรายละเอียดของวัตถุนั้น พร้อมลงลายมือชื่อผู้ร่วมตรวจสอบ และผู้มีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง หรือผู้มีหน้าที่ดูแลพยานวัตถุดังกล่าว (ถ้ามี) และห้ามเก็บหรือเคลื่อนย้ายวัตถุพยานทุกชนิดในบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยลำพัง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งให้จัดทำบันทึกและถ่ายภาพบริเวณสถานที่ไว้โดยละเอียดก่อนเคลื่อนย้ายทุกครั้ง

(๔) กรณีมีการตรวจยึดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หน่วยความจำต่าง ๆ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นของกลาง พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ไต่สวนไม่ควรเปิดหรือดำเนินการใด ๆ กับของกลางหลังจากทำการยึด เพื่อไม่ให้มีการรบกวนหรือปนเปื้อนของกลางที่เป็นพยานวัตถุ เนื่องจากศาลเคยพิพากษายกฟ้อง กรณีมีการเปิดใช้งานคอมพิวเตอร์ของกลางในวันที่จำเลยถูกควบคุมตัวแล้ว ทำให้ข้อมูล

^{๔๑} ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔๑ วรรคสาม

ที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ของกลางมีข้อบกพร่องกระทบต่อความน่าเชื่อถือ^{๔๒} ดังนั้น ผู้ไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ควรนำของกลางใส่ภาชนะที่เหมาะสมและปิดผนึก เพื่อนำส่งตรวจพิสูจน์ โดยมีการถ่ายรูปวัตถุพยานหรือของกลางดังกล่าวให้ชัดเจนว่าได้รับมาอย่างไร มีสภาพอย่างไร มีจำนวนเท่าใด เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่มีการปนเปื้อนหรือการสับเปลี่ยน หรือการบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมหรือแก้ไขข้อมูลใด ๆ

(๕) การยืนยันข้อมูลในคอมพิวเตอร์หรือการตรวจสอบว่าข้อมูลมีอยู่หรือไม่ สามารถทำได้โดยการส่งตรวจพิสูจน์ เช่น การเข้าใช้งานเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน, การนำส่งข้อมูลทางเว็บไซต์, การทำธุรกรรมทางการเงิน เมื่อวัน เวลาที่เกิดเหตุ โดยส่งตรวจพิสูจน์ได้ที่ **กลุ่มงานตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ** เพื่อตรวจพิสูจน์ข้อมูลดิจิทัลที่บันทึกในหน่วยข้อมูลหรือหน่วยความจำคอมพิวเตอร์ ตรวจพิสูจน์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ , ตรวจพิสูจน์การติดต่อสื่อสารบันทึกเสียงและวิดีโอ, ตรวจพิสูจน์ร่องรอยบนแผ่นซีดี

หรือในกรณีต้องการตรวจข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ (Log file), การระบุตัวผู้ใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) , ข้อมูลการจดทะเบียนโดเมนเนมของเว็บไซต์ (Website) ควรประสานงานกับ **กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจสังคม**

๕.๒.๔ สถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อันเป็นประเด็นตามคำกล่าวหา

ในการตรวจสอบสถานที่หรือสถานที่อันเป็นประเด็นตามคำกล่าวหา ให้ผู้ทำหน้าที่ไต่สวนมีหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้มีกรรมสิทธิ์หรือผู้หน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อเข้าตรวจในสถานที่ดังกล่าว โดยในวันที่เข้าตรวจสอบให้ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง หรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง หรือผู้ดูแลสถานที่ดังกล่าว เข้าร่วมตรวจสอบสถานที่ดังกล่าวด้วย และให้ให้จัดทำบันทึกการตรวจสอบสถานที่ และลงลายมือชื่อผู้ร่วมตรวจสอบด้วย

ในการจัดทำบันทึกการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้จัดบันทึกและถ่ายภาพบริเวณสถานที่ไว้โดยละเอียดทุกครั้ง

^{๔๒} สุเนติ คงเทพ, คำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, (กรุงเทพฯ : บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด ๒๕๕๘), หน้า ๒๘๒

บทที่ ๖

อายุความ และการนับอายุความ

๖.๑ อายุความการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

การกระทำความผิดฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอายุความคดีอาญา ปรากฏรายละเอียดดังนี้

๖.๑.๑ อายุความในการกระทำความผิดฐานต่างๆ ของผู้กระทำความผิด ตัวการ และผู้ใช้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	ประมวลกฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒	พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒	อายุความคดีอาญา
<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๗๓ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ เรียก รับสินบนหรือยอมจะรับ - ม. ๑๗๔ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ เรียกรับสินบนก่อนรับตำแหน่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๔๗ เจ้าพนักงานยักยอก - ม. ๑๔๘ ใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ - ม. ๑๔๙ เรียก รับสินบน - ม. ๑๕๐ เรียกรับสินบนก่อนรับตำแหน่ง - ม. ๑๕๑ การหาประโยชน์จากทรัพย์สิน - ม. ๑๕๔ ทูจริตภาษีอากร ค่าธรรมเนียม - ม. ๑๕๕ ทูจริตตราค่าทรัพย์สินเพื่อเรียกภาษี - ม. ๑๕๖ ทูจริตตรวจสอบบัญชี - ม. ๒๐๐ วรรคสอง เจ้าพนักงาน ในกรณียุติธรรม ละเว้นเพื่อแก่ง - ม. ๒๐๑ เจ้าพนักงาน ในการยุติธรรม เรียกรับสินบน - ม. ๒๐๒ เจ้าพนักงาน ในตำแหน่งตุลาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๔ พนักงานยักยอก - ม. ๕ พนักงานใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ - ม. ๖ พนักงานเรียกรับสินบน - ม. ๗ พนักงานเรียกรับสินบนก่อนรับตำแหน่ง - ม. ๘ พนักงานหาประโยชน์จากทรัพย์สิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๑ เจ้าพนักงานทุจริตออกแบบ กำหนดราคา เจื่อนไซ - ม. ๑๒ เจ้าพนักงานกระทำการมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันในการเสนอราคาเพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าเสนอราคา - ม. ๑๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรืออนุกรรมการในหน่วยงานของรัฐ กระทำผิด 	๒๐ ปี

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	ประมวลกฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒	พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒	อายุความคดีอาญา
	พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวนเรียกรับสินบนก่อนรับตำแหน่ง			
<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๗๑ เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนไม่มีตำแหน่งหรือหน้าที่ - ม. ๑๗๒ เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ - ม. ๑๗๗ วรรคแรก ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๕๒ เข้ามีส่วนได้เสีย - ม. ๑๕๓ จ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย - ม. ๑๕๗ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ - ม. ๑๖๑ เจ้าพนักงานปลอมเอกสาร - ม. ๑๖๖ วรรคสอง ละทิ้งงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายของแผ่นดิน - ม. ๒๖๖ ปลอมเอกสาร โทษฉกรรจ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๙ พนักงานเข้ามีส่วนได้เสีย - ม. ๑๐ พนักงานจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย - ม. ๑๑ พนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๖ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้จ่ายอมในการเสนอราคาหรือไม่เข้าร่วมถอนการเสนอราคา - ม. ๑๐ เจ้าพนักงานรัฐหรือมีพฤติการณ์แจ้งชัดว่าควรรู้ว่าการเสนอราคามีการกระทำผิด 	๑๕ ปี
<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๖๘ เจ้าพนักงานของรัฐ ฝ่าฝืน ม. ๑๒๖ - ม. ๑๖๙ เจ้าพนักงานของรัฐ ฝ่าฝืน ม. ๑๒๘ - ม. ๑๗๕ ผู้ใดเรียก รับสินบน เป็นการตอบแทนในการที่จะจูงใจเจ้าพนักงานขอรับ - ม. ๑๗๖ ผู้ใดให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ - ม. ๑๘๐ วรรคสอง เปิดเผยชื่อและที่อยู่ผู้ถูกกล่าวหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๕๘ ทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสาร - ม. ๑๕๙ ทำให้เสียหายซึ่งตราหรือเครื่องหมาย - ม. ๑๖๐ ใช้ดวงตราหรือรอยตราโดยมิชอบ - ม. ๑๖๒ ทำเอกสารเท็จ - ม. ๑๖๓ เจ้าพนักงานไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ - ม. ๑๖๔ ทำให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับ - ม. ๑๖๖ ละทิ้งงานเพื่อให้เกิดความเสียหาย - ม. ๒๐๐ เจ้าพนักงานในการยุติธรรม ปฏิบัติ 		<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๔ ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา - ม. ๕ ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ - ม. ๗ ผู้ใดใช้อุปบายหลอกลวง - ม. ๘ ผู้ใดทุจริตโดยเสนอราคาโดยรู้ว่ารากานั้นต่ำมากเกินกว่าปกติหรือเสนอผลประโยชน์ให้รัฐสูงกว่าความเป็นจริง เพื่อกีดกันการแข่งขันและเป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องตามสัญญาได้ 	๑๐ ปี

พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	ประมวล กฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความรับผิดของ พนักงาน ในองค์กรหรือ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ การเสนอราคาต่อ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒	อายุความ คดีอาญา
	หรือละเว้นฯ โดยมีขอบ - ม. ๒๖๔ ปลอมเอกสาร - ม. ๒๖๕ ปลอมเอกสาร สิทธิ เอกสารราชการ - ม. ๒๖๗ แจ้งให้ เจ้าพนักงาน จดข้อความ อันเป็นเท็จ			
- ม. ๑๖๗ จงใจไม่ยื่น บัญชีหรือยื่นเท็จ หรือ ปกปิด - ม. ๑๗๐ เจ้าพนักงาน ของรัฐ ฝ่าฝืน ม. ๑๒๗ - ม. ๑๗๘ ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตาม ม. ๓๔ (๑) (๒) (๔) หรือ ม. ๑๑๖ - ม. ๑๘๐ วรรคแรก เปิดเผยข้อมูลตาม ม. ๓๖ - ม. ๑๘๒ ขัดขวางการ ปฏิบัติงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช.	- ม. ๑๖๕ ป้องกันหรือ ขัดขวางไม่ให้เป็นไปตาม กฎหมาย			๕ ปี
- ม. ๑๗๙ ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๑๒ - ม. ๑๗๖ วรรคสอง นิติบุคคล ไม่มีมาตรการ ควบคุม				๑ ปี

๖.๑.๒ อายุความในการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ ของผู้สนับสนุน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	ประมวลกฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒	พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒	อายุความคดีอาญา
<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๗๓ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ เรียก รับสินบนหรือยอมจะรับ - ม. ๑๗๔ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ เรียก รับสินบนก่อนรับตำแหน่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๔๗ เจ้าพนักงานยักยอก - ม. ๑๔๘ ใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ - ม. ๑๔๙ เรียก รับสินบน - ม. ๑๕๐ เรียก รับสินบนก่อนรับตำแหน่ง - ม. ๑๕๑ การหาประโยชน์จากทรัพย์สิน - ม. ๑๕๔ ทุจริตภาษีอากร ค่าธรรมเนียม - ม. ๑๕๕ ทุจริตตีราคาทรัพย์สินเพื่อเรียกภาษี - ม. ๑๕๖ ทุจริตตรวจสอบบัญชี - ม. ๒๐๐ วรรคสอง เจ้าพนักงาน ในการยุติธรรม ละเว้นเพื่อแก่ง - ม. ๒๐๑ เจ้าพนักงาน ในการยุติธรรม เรียก รับสินบน - ม. ๒๐๒ เจ้าพนักงาน ในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เรียก รับสินบนก่อนรับตำแหน่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๔ พนักงานยักยอก - ม. ๕ พนักงานใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ - ม. ๖ พนักงานเรียก รับสินบน - ม. ๗ พนักงานเรียก รับสินบนก่อนรับตำแหน่ง - ม. ๘ พนักงานหาประโยชน์จากทรัพย์สิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๑ เจ้าพนักงาน ทุจริตออกแบบ กำหนดราคา เงื่อนไข - ม. ๑๒ เจ้าพนักงาน กระทำการมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันในการเสนอราคาเพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าเสนอราคา - ม. ๑๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรืออนุกรรมการในหน่วยงานของรัฐ กระทำผิด 	<p>๒๐ ปี</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๗๑ เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนไม่มีตำแหน่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๕๒ เข้ามีส่วนได้เสีย - ม. ๑๕๓ จ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย - ม. ๑๕๗ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ - ม. ๑๖๑ เจ้าพนักงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๙ พนักงานเข้ามีส่วนได้เสีย - ม. ๑๐ พนักงานจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย - ม. ๑๑ พนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๖ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้จ่ายอมในการเสนอราคาหรือไม่เข้าร่วมถอนการเสนอราคา - ม. ๑๐ เจ้าพนักงานรัฐหรือมีพฤติการณ์แจ้งชัด 	<p>๑๐ ปี</p>

พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	ประมวล กฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความรับผิดชอบ พนักงาน ในองค์กรหรือ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ การเสนอราคาต่อ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒	อายุความ คดีอาญา
<p>หรือหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๗๒ เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ - ม. ๑๗๗ วรรคแรก ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม - ม. ๑๖๘ เจ้าพนักงานของรัฐ ผ่าฝืน ม. ๑๒๖ - ม. ๑๖๙ เจ้าพนักงานของรัฐ ผ่าฝืน ม. ๑๒๘ - ม. ๑๗๕ ผู้ใดเรียก รับสินบน เป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจเจ้าพนักงานขอรับ - ม. ๑๗๖ ผู้ใดให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ - ม. ๑๘๐ วรรคสอง เปิดเผยชื่อและที่อยู่ผู้ถูกกล่าวหา 	<ul style="list-style-type: none"> ปลอมเอกสาร - ม. ๑๖๖ วรรคสอง ละทิ้งงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายของแผ่นดิน - ม. ๒๖๖ ปลอมเอกสาร โทษฉกรรจ์ - ม. ๑๕๘ ทำให้เสียหาย ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสาร - ม. ๑๕๙ ทำให้เสียหาย ซึ่งตราหรือเครื่องหมาย - ม. ๑๖๐ ใช้ดวงตราหรือรอยตราโดยมิชอบ - ม. ๑๖๒ ทำเอกสารเท็จ - ม. ๑๖๓ เจ้าพนักงานไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ - ม. ๑๖๔ ทำให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับ - ม. ๑๖๖ ละทิ้งงาน เพื่อให้เกิดความเสียหาย - ม. ๒๐๐ เจ้าพนักงานในการยุติธรรม ปฏิบัติหรือละเว้นฯ โดยมิชอบ - ม. ๒๖๔ ปลอมเอกสาร - ม. ๒๖๕ ปลอมเอกสารสิทธิ เอกสารราชการ - ม. ๒๖๗ แจ้งให้เจ้าพนักงาน จดข้อความอันเป็นเท็จ 	<p>ปฏิบัติ</p>	<p>ว่าควรรู้ว่าการเสนอราคามีการกระทำผิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ม. ๔ ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา - ม. ๕ ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ - ม. ๗ ผู้ใดใช้อุบาย หลอกลวง - ม. ๘ ผู้ใดทุจริตโดยเสนอราคาโดยรู้ว่ราคานั้นต่ำมากเกินกว่าปกติหรือเสนอผลประโยชน์ให้รัฐสูงกว่าความเป็นจริง เพื่อกีดกันการแข่งขันและเป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติได้ ถูกต้องตามสัญญาได้ 	<p>๑๐ ปี</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๖๗ จงใจไม่ยื่นบัญชีหรือยื่นเท็จ หรือปกปิด - ม. ๑๗๐ เจ้าพนักงานของรัฐ ผ่าฝืน ม. ๑๒๗ 	<ul style="list-style-type: none"> - ม. ๑๖๕ ป้องกันหรือขัดขวางไม่ให้เป็นไปตามกฎหมาย 			<p>๕ ปี</p>

พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	ประมวล กฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความรับผิดชอบ พนักงาน ในองค์การหรือ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ การเสนอราคาต่อ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๒	อายุความ คดีอาญา
- ม. ๑๗๘ ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตาม ม. ๓๔ (๑) (๒) (๔) หรือ ม. ๑๑๖ - ม. ๑๘๐ วรรคแรก เปิดเผยข้อมูลตาม ม. ๓๖ - ม. ๑๘๒ ขัดขวางการ ปฏิบัติงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช.				๕ ปี
- ม. ๑๗๙ ไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๑๒ - ม. ๑๗๖ วรรคสอง นิติบุคคล ไม่มีมาตรการ ควบคุม				๑ ปี

๖.๒ วิธีการนับอายุความ ^{๔๓}

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ ไม่ได้กำหนดไว้ว่าการนับอายุความให้ใช้วิธีอย่างไร ต่างจากเรื่องกำหนดโทษจำคุกที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑ บัญญัติไว้ว่า ให้นับระยะเวลาจำคุก โดยให้นับวันเริ่มจำคุกรวมเข้าด้วย และให้นับหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง และถ้าระยะเวลาจำคุกกำหนดเป็นเดือนให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน เมื่อประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดวิธีการนับไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำวิธีการนับระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ กล่าวคือ การนับระยะเวลาอายุความคดีอาญาอยู่ในบังคับของหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง ซึ่งกำหนดมิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน จึงเริ่มนับอายุความในวันรุ่งขึ้น

^{๔๓} ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดี หน้า ๙๓

๖.๒.๑ อายุความของตัวการ ผู้ใช้

ผู้ใช้ให้กระทำความผิดกฎหมายกำหนดให้รับโทษเสมือนตัวการ การนับอายุความ จึงนับเช่นเดียวกับตัวการและผู้กระทำความผิด^{๔๔}

๖.๒.๒ อายุความของผู้สนับสนุน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ กำหนดโทษให้ผู้สนับสนุนจะต้องรับโทษสองในสาม ส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น เช่น ข้อหาความผิดฐานสนับสนุนเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ประกอบมาตรา ๘๖ ซึ่งผู้สนับสนุนจะต้องรับโทษสองในสามส่วนของโทษจำคุกตลอดชีวิต กฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยตรงว่าสองในสามของโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น มีระยะเวลาเท่าใด เมื่อพิจารณามาตรา ๕๓ แล้วจะเห็นได้ว่า ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นจำคุกห้าสิบปี เมื่อความผิดฐานสนับสนุนเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ประกอบมาตรา ๘๖ ซึ่งผู้สนับสนุนจะต้องรับโทษสองในสามส่วนของโทษจำคุกตลอดชีวิต คือ สองในสามส่วนที่ต้องเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก ๕๐ ปี เมื่อคำนวณแล้วเหลือโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน ซึ่งมีอายุความ ๒๐ ปี ตามมาตรา ๙๕ (๑)

ส่วนความผิดฐานสนับสนุนเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามมาตรา ๑๕๗ ประกอบ ๘๖ ซึ่งผู้สนับสนุนจะต้องรับโทษสองในสามส่วนของโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี สองในสามส่วนที่ต้องเปลี่ยนโทษจำคุกขึ้นสูงจากอัตราโทษจำคุก ๑๐ ปี เมื่อคำนวณแล้วเหลือโทษจำคุก ๖ ปี ๘ เดือน ซึ่งมีอายุความ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๙๕ (๓)^{๔๕}

๖.๒.๓ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ไม่ให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนี

ในคดีอาญาทั่วไป เมื่อมีการฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาไต่สวน ถ้าไม่ครบทั้งสองประการ กล่าวคือ มีการฟ้องร้องแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาไต่สวน หรือได้ตัวผู้กระทำความผิดมาไต่สวนแล้วแต่ยังมิได้มีการฟ้องร้องอายุความก็ไม่หยุดลง หากฟ้องร้องหรือได้ตัวผู้กระทำความผิดมาเมื่อพ้นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว คดีย่อมเป็นอันขาดอายุความ ดังนั้น เมื่อการฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาไต่สวนก่อนพ้นกำหนดอายุความตามมาตรา ๙๕ (๑) - (๕) แล้วผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีไป การนับอายุความต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่ ในแต่ละครั้งที่หลบหนี ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคสอง เช่น ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑ ถ้าคดีดังกล่าวมีอายุความ ๑๐ ปี จะครบกำหนดอายุความ คือ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๗๑ แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาถูกพนักงานอัยการนำตัวไปฟ้อง

^{๔๔} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนตัวการ ..”

^{๔๕} ดร.เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑ ฉบับพิมพ์แก้ไขครั้งที่ ๙ น. ๘๗๐ - ๘๗๑

ต่อศาลในความผิดดังกล่าววันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๒ และผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) แต่ในวันนั้นเองได้หลบหนีไป วันครบกำหนดอายุความจึงเป็นวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๗๒ ตามมาตรา ๙๕ วรรคสอง

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จะไม่นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปนานเท่าใด อายุความจะไม่นับ การดำเนินคดีหรือการพิจารณาจะหยุดพักไว้ได้โดยไม่ขาดอายุความเหมือนดังเช่นคดีอาญาทั่วไปจนกว่าจะได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมา หากจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ จำเลยกลับมาเมื่อใดก็สามารถลงโทษได้ ^{๔๖}

๖.๒.๔ คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในการยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เมื่ออัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา มาศาลในวันฟ้องคดี ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลและอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่าได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวจำเลยมา หรือเหตุที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือไม่มาศาลตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันควร ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาได้ แม้จะไม่ปรากฏตัวผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาล (มาตรา ๒๗) และเมื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ย่อมทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนนั้นไม่นับเข้าในอายุความ และให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่นั้น เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๑๕ เช่น คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ซึ่งมีอายุความ ๑๕ ปี เมื่อยื่นฟ้องต่อศาลแล้วตามหลักเกณฑ์มาตรา ๒๕ และ ๒๗ อายุความย่อมสะดุดหยุดลง ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่วันที่เหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดลง (คือ เมื่อได้ยื่นฟ้อง) ^{๔๗}

^{๔๖} พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙

มาตรา ๑๓ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

^{๔๗} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๕ ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีที่ถูกกล่าวหาหลบหนีหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล จะไม่นับระยะเวลาที่ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายความว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปนานเท่าใด อายุความจะไม่นับ การดำเนินคดีหรือการพิจารณาจะหยุดพักไว้ได้โดยไม่ขาดอายุความเหมือนดังเช่นคดีอาญาทั่วไปจนกว่าจะได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมา หากจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ จำเลยกลับมาเมื่อใดก็สามารถลงโทษได้^{๔๘}

๖.๒.๕ กรณีที่มีให้ระยะเวลาที่ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๗๔/๑ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้อายุความในคดีอาญาหยุดนับเมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหลบหนีกระบวนกรยุติธรรม โดยบัญญัติขึ้นครั้งแรกในปี ๒๕๕๔ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ ดังนี้ *“ในการดำเนินคดีอาญาในหมวดนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดี มีให้ระยะเวลาที่ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ”* ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลทำให้ระยะเวลาที่ถูกกล่าวหาหลบหนีไปในระหว่างการถูกดำเนินคดี โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่นับเป็นส่วนหนึ่งของอายุความฟ้องคดี แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่จำเลยหลบหนีระหว่างการพิจารณาของศาล หรือหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๗๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในปี ๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้ครอบคลุมถึงการหยุดนับอายุความในคดีอาญาเมื่อมีการหลบหนีในชั้นพิจารณาคดีของศาลและหลังจากที่ศาลมี

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

มาตรา ๒๗ ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ ผู้ถูกกล่าวหา มาศาลในวันฟ้องคดี ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลและอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่าได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวมา หรือเหตุที่ ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันควร ให้ศาล ประทับรับฟ้องไว้พิจารณาได้ แม้จะไม่ปรากฏผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาล

^{๔๘} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง บัญญัติว่า

“ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มีให้ระยะเวลาที่ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ”

คำพิพากษาถึงที่สุดด้วย^{๔๙} และในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ ยังคงหลักการเดิม ซึ่งบัญญัติว่า “ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ มาใช้บังคับ”

ดังนั้น ในการบังคับใช้กรณีที่มีให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความมาตรา ๗๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาวันที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยกระทำความผิดเป็นสำคัญ เนื่องจากมาตรา ๗๔/๑ (เดิม) และมาตรา ๗ (ปัจจุบัน) ใช้บังคับกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ หากผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยกระทำความผิดก่อนวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ แม้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยจะมีพฤติการณ์หลบหนีภายหลังวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ ซึ่งมาตรา ๗๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับก็ตาม ก็ไม่ทำให้อายุความหยุดนับ

ถ้าอายุความตามกฎหมายเก่าและใหม่แตกต่างกัน เพราะกำหนดอัตราโทษตามกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป ต้องใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด

^{๔๙} จักรรินทร์ อิ่มเจริญ “ปัญหาการบังคับใช้มาตรา ๗๔/๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม” วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทที่ ๗

ความเป็นกลางของผู้ปฏิบัติงาน การคัดค้านและการพิจารณาคัดค้าน

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลซึ่งมีเหตุตามมาตรา ๕๖ เข้าร่วมในการไต่สวน พิจารณาหรือวินิจฉัยคดี ซึ่งบทบัญญัติมีแนวความคิดในเรื่องของ “หลักความเป็นกลาง” หรือ “หลักความไม่มีส่วนได้เสีย” (Principle of Impartiality) ของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่พิจารณา โดยกำหนดให้ผู้ที่ทำหน้าที่ไต่สวนมีหน้าที่ในการตรวจสอบตนเอง และให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านผู้ที่ทำหน้าที่ไต่สวน หากปรากฏเหตุดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์หรือเคยสอบสวนหรือพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหาในฐานะอื่นที่มีใช้ในฐานะกรรมการ กรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน ผู้ช่วยพนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มาก่อน

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กล่าวหา

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๔) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๕) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในฐานะญาติหรือเป็นหุ้นส่วนหรือมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้งกันทางธุรกิจกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

อีกทั้งเมื่อหลักความเป็นกลางดังกล่าวมีความสำคัญต่อรูปคดีและมีผลต่อการพิจารณาในเรื่องกล่าวหา ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงได้กำหนดหลักการดังกล่าว ปรากฏตามหมวด ๑ บททั่วไป ข้อ ๗ ซึ่งใช้บังคับทั้งในขั้นตอนการตรวจรับ การตรวจสอบ และการไต่สวน

๗.๑ การตรวจสอบตนเอง และการคัดค้านผู้ไต่สวน

๗.๑.๑ ขั้นตอนการตรวจรับเรื่อง และการตรวจสอบ

ในการตรวจรับคำกล่าวหา หรือการตรวจสอบเรื่องกล่าวหา หากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมีเหตุอันเข้าลักษณะตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นแจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้อำนวยการสำนักบริหารงานกลาง ผู้อำนวยการสำนักไต่สวน หรือผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งโดยเร็ว และระหว่างนั้นห้ามมิให้ยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นจนกว่าผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป ๑ ระดับ จะวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว^{๕๐} เมื่อผู้บังคับบัญชาข้างต้นได้รับบันทึกแจ้งเหตุดังกล่าวแล้ว ให้พิจารณาและมีความเห็นดังนี้

^{๕๐} ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗ วรรคสอง

(๑) กรณีเห็นว่าเข้าลักษณะตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนั้น และมอบหมายผู้อื่นที่ไม่มีเหตุอันเข้าลักษณะตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ดำเนินการแทน

(๒) กรณีเห็นว่าไม่มีเหตุอันเข้าลักษณะตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ให้สั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

๗.๑.๒ ขั้นตอนการไต่สวน

๗.๑.๒.๑ การตรวจสอบตนเองของผู้ไต่สวน

ในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. กรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน ผู้ช่วยพนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดที่จะได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ดำเนินการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น เห็นว่าตนมีเหตุอันเข้าลักษณะตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง บุคคลนั้นต้องไม่เข้าร่วมดำเนินการไต่สวน หรือวินิจฉัย แต่ถ้าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายแล้ว ให้ผู้นั้นเสนอบันทึกแจ้งเหตุแห่งการที่ตนอาจถูกคัดค้านนับแต่ทราบเหตุดังกล่าว เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลพิจารณา หากเห็นควรปรับเปลี่ยนผู้ทำหน้าที่ไต่สวน ให้เสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อมีมติมอบหมายหรือแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ไต่สวนดำเนินการอื่นแทน

๗.๑.๒.๒ การแจ้งสิทธิคัดค้านผู้ไต่สวน

ตามมาตรา ๗๐ วรรคสอง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้เมื่อคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้น ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหา ให้แจ้งสิทธิคัดค้านตามมาตรา ๕๖ ด้วย โดยในการแจ้งสิทธิคัดค้านดังกล่าว ให้แจ้งรายชื่อบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวน ตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ในมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ เท่านั้น ซึ่งหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการไต่สวน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการไต่สวน หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการไต่สวน ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๓^{๕๑} โดยมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิคัดค้าน ดังนี้^{๕๒}

(๑) กรณีไต่สวนโดยคณะกรรมการไต่สวน ตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้แจ้งรายชื่อบุคคลในแบบบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิคัดค้านคณะกรรมการไต่สวน ดังนี้

(๑.๑) รายชื่อบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวน

^{๕๑} ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๓

^{๕๒} บันทึกข้อความ สำนักกฎหมาย ด่วนที่สุด ที่ ๒๖/สกม./ว ๐๐๔๔ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๒

(๑.๒) รายชื่อบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการไต่สวน ตามคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการไต่สวน (ถ้ามี)

(๑.๓) รายชื่อบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการไต่สวน ตามคำสั่งแต่งตั้งผู้ช่วยเหลือคณะกรรมการไต่สวน (ถ้ามี)

(๒) กรณีไต่สวนเบื้องต้นโดยคณะไต่สวนเบื้องต้น ตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้แจ้งรายชื่อบุคคลทุกคนที่ได้รับมอบหมายตามมติให้ไต่สวนเบื้องต้นของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๓) หากมีกรณีต้องดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติม หรือกรณีปรับเปลี่ยนหรือแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้ไต่สวน ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษา หรือผู้ช่วยเหลือคณะกรรมการไต่สวนเพิ่มเติม ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๓.๑) กรณีแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติม แต่มิได้มีการปรับเปลี่ยนแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้ไต่สวน ให้แจ้งข้อกล่าวหาตามแบบบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิคัดค้านคณะกรรมการไต่สวน/คณะไต่สวนเบื้องต้น โดยนำบันทึกฯ ส่วนที่ ๑ การแจ้งข้อกล่าวหา มาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม

(๓.๒) กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้แต่งตั้งหรือมอบหมายเพิ่มเติม หรือมีการปรับเปลี่ยนองค์คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้น หรือกรณีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษา หรือผู้ช่วยเหลือคณะกรรมการไต่สวนเพิ่มเติม และมีได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ให้แจ้งสิทธิคัดค้านตามแบบบันทึกแจ้งการข้อกล่าวหาและสิทธิคัดค้านคณะกรรมการไต่สวน/คณะไต่สวนเบื้องต้น โดยนำบันทึกฯ ส่วนที่ ๒ การแจ้งสิทธิคัดค้านคณะกรรมการไต่สวน/คณะไต่สวนเบื้องต้น มาปรับใช้เพื่อแจ้งรายชื่อบุคคลตามข้อ (๑) และข้อ (๒) เพิ่มเติม

๗.๑.๒.๒ ขั้นตอนการคัดค้านและการพิจารณาคัดค้าน^{๕๓}

ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๗ ถึงข้อ ๖๑ ได้กำหนดวิธีการคัดค้าน และการพิจารณาคัดค้าน ซึ่งในทางปฏิบัติมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสีย ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ปรากฏเหตุแห่งการคัดค้านตามข้อ ๗ เมื่อได้รับหนังสือคัดค้านให้ผู้ที่ถูกคัดค้านจัดทำบันทึกรายงานข้อเท็จจริงและชี้แจงเรื่องดังกล่าวเสนอต่อผู้มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑.๑) คณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีไต่สวนเอง หรือกรณีไต่สวนโดยคณะกรรมการไต่สวน

(๑.๒) กรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล กรณีไต่สวนเบื้องต้นโดยคณะไต่สวนเบื้องต้น

^{๕๓} ภาคผนวก ๒ มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการคัดค้านผู้ไต่สวน หน้า ๑๐๔

กรณีมีผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกกล่าวหายื่นคำคัดค้านผู้ไต่สวน การมอบอำนาจดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นการมอบอำนาจให้คัดค้านบุคคลใด ด้วยมีเหตุแห่งการคัดค้านที่ทำให้เกิดความไม่เป็นกลางอย่างไรก็ตามบทบัญญัติของกฎหมายใด

กรณีไต่สวนเบื้องต้น ในการเสนอบันทึกชี้แจงข้อเท็จจริงเหตุคัดค้านดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป ๑ ระดับ มีความเห็นเบื้องต้นในเรื่องดังกล่าวด้วย

(๒) คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเหตุคัดค้านดังกล่าว^{๕๔} ในระหว่างที่รอการวินิจฉัย ให้บุคคลซึ่งถูกคัดค้านระงับการปฏิบัติหน้าที่ไว้พลางก่อน จนกว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลจะมีมติหรือคำสั่งในเรื่องดังกล่าว

(๓) เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลได้พิจารณาหนังสือคัดค้านหรือบันทึกแจ้งเหตุที่อาจคัดค้านแล้ว ให้มีมติหรือคำสั่ง^{๕๕} ดังนี้

(๓.๑) ยกคัดค้าน ในกรณี que เห็นว่าคำคัดค้านมิได้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗ วรรคหนึ่ง ให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

(๓.๒) ให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการแต่งตั้งหรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ ในกรณีเห็นว่าการคัดค้านฟังขึ้น หรือเห็นว่าหากให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้เสียประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือการไต่สวนอาจไม่ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจน

(๔) ถ้าการพ้นจากการแต่งตั้งหรือมอบหมาย หรือการหยุดปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่กระทบต่อสาระสำคัญหรือองค์ประกอบของผู้ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย หรือความเหมาะสมกับฐานะระดับตำแหน่ง และการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่แต่งตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นให้ทำหน้าที่แทนก็ได้ โดยให้คณะกรรมการไต่สวนหรือคณะไต่สวนเบื้องต้นประกอบด้วยบุคคลเท่าที่มีอยู่ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในกรณีที่มีการปรับเปลี่ยนผู้ไต่สวน ภายหลังจากที่มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ให้แจ้งรายชื่อบุคคลผู้ได้รับแต่งตั้งหรือได้รับมอบหมายดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบพร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการคัดค้าน

(๕) เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล พิจารณาคำคัดค้านแล้วเสร็จ ให้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบ

^{๕๔} ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๘

^{๕๕} ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๙

(๖) กรณีไต่สวนเบื้องต้น หากผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล ให้มีหนังสือขอทบทวนคำสั่งดังกล่าว โดยเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาคำสั่งนั้นภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

(๗) ผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ถือเป็นที่สุด ไม่ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีคำสั่งยกคำคัดค้าน หรือมีคำสั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการแต่งตั้งหรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ เนื่องจากคำคัดค้านฟังขึ้นก็ตาม

บทที่ ๘

การดำเนินการตรวจสอบหรือการไต่สวนที่สมบูรณ์

๘.๑ การดำเนินการที่สมบูรณ์

ในการตรวจสอบ หรือการไต่สวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ไต่สวนจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ จนกระทั่งดำเนินการแล้วเสร็จและมีความเห็นในรายงานการตรวจสอบ หรือรายงานการไต่สวนเบื้องต้นหรือสำนวนการไต่สวน แล้วแต่กรณี ซึ่งการดำเนินการจะแล้วเสร็จบริบูรณ์ จำต้องกระทำการตามเงื่อนไขดังนี้

(๑) กระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ไต่สวนที่มีหน้าที่และอำนาจ หรือได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

(๒) การปฏิบัติงานเป็นไปตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนด

(๓) อยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเป็นไปตามอายุความ

(๔) การปฏิบัติต่อผู้กล่าวหา ผู้ถูกร้อง ผู้ถูกกล่าวหา และพยาน ได้กระทำโดยชอบและถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย

(๕) มีการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด และรอบด้านเท่าที่จะสามารถกระทำได้

(๖) เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จ ให้มีการสรุปรายงานการตรวจสอบ รายงานการไต่สวนเบื้องต้น หรือสำนวนการไต่สวน มีการทำความเข้าใจทางคดีโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะไต่สวนเบื้องต้น

๘.๒ ตัวอย่างข้อไม่สมบูรณ์ที่ได้รับแจ้งจากอัยการสูงสุด (ที่ผ่านมา)

กรณีดังต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของข้อไม่สมบูรณ์ที่ได้รับแจ้งจากอัยการสูงสุด จึงขอเสนอข้อมูลดังกล่าวเพื่อใช้เป็นข้อระวังในการไต่สวนและการดำเนินคดีอาญา ^{๕๖}

๘.๒.๑ ประเด็นเกี่ยวกับสถานะของผู้ถูกกล่าวหา/หน่วยงาน

กรณีกล่าวหาพนักงานในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งต่อมาได้มีการแปลงสภาพหน่วยงานของรัฐดังกล่าวเป็นบริษัท จำกัด(มหาชน) โดยพระราชกฤษฎีกา จำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับสถานภาพของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นที่ได้มีการแปลงสภาพให้มีความชัดเจนไว้ในสำนวนด้วย

^{๕๖} สถาบันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สัญญา ธรรมศักดิ์, คู่มือการปฏิบัติงานไต่สวนข้อเท็จจริง , หน้า ๒๖ - ๒๗

๘.๒.๒ ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา

๑) การไต่สวนข้อเท็จจริงต้องให้ทราบถึงตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา ในขณะที่กระทำความผิด โดยแนบกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาไว้ในสำนวนทุกสำนวน

๒) กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ ต้องไต่สวนให้ชัดเจนว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้ใด และผู้ถูกกล่าวหาใช้อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

๘.๒.๓ ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหา

๑) กรณีกล่าวหาว่ามีการกระทำผิดหลายกรรมต่างกัน ต้องไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล วัน เวลา และสถานที่ที่กระทำผิดในแต่ละกรรม

๒) กรณีกล่าวหาว่าทุจริตต่อหน้าที่โดยการปลอมหรือใช้เอกสารปลอม จะต้องไต่สวนข้อเท็จจริงให้ปรากฏว่าปลอมตรงบริเวณใด ข้อความเดิมมีว่าอย่างไร และส่งเรื่องผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจพิสูจน์และลงความเห็นว่ามีปลอมแปลงหรือไม่ อย่างไรทุกครั้ง หากอาศัยเพียงคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอ เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาอาจกลับคำให้การในชั้นศาลได้

๓) กรณีกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้เปิดซองจดหมายและนำเงินสดที่สอดมาในซองจดหมายไปเป็นประโยชน์ส่วนตน ต้องสอบปากคำผู้เป็นเจ้าของเงินที่ใส่มาในซองจดหมายดังกล่าวด้วยว่าเงินได้หายไปจริงหรือไม่

๔) กรณีกล่าวหาว่าเบียดบังทรัพย์สินเป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริตต้องสอบปากคำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เชื่อมโยงกับพยานเอกสารใบเสร็จรับเงินต่าง ๆ เพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการเบียดบังเงินไปจำนวนเท่าใด กี่ครั้ง กี่ราย ตามหลักฐานใบเสร็จเลขที่เท่าใด

๕) กรณีกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานเป็นเจ้าของพนักงาน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้ข้อเท็จจริงชัดเจนสิ้นกระแสดความว่าผู้ถูกกล่าวหาเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินใด จากใคร ที่ใด เมื่อไร อย่างไร

๘.๒.๔ ประเด็นเกี่ยวกับความเสียหาย

๑) กรณีกล่าวหาว่าเป็นเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์สิน ต้องไต่สวนข้อเท็จจริงให้ปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยักยอกมีราคาเท่าใด หากไม่บรรยายราคาทรัพย์สินที่ยักยอกไว้ในคำฟ้องอาจเป็นคำฟ้องที่เคลือบคลุมซึ่งศาลอาจยกฟ้องได้ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายด้วย

๒) กรณีกล่าวหาว่ามีการเอาทรัพย์สินของทางราชการไป หากไม่มีพยานบุคคลยืนยันชัดเจนควรมีการตรวจค้นบ้านของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อค้นหาทรัพย์สินที่ถูกเอาไปด้วย

๘.๒.๕ อื่น ๆ

๑) กรณีตัดพยานหรือไม่สอบพยานบุคคลตามที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ให้ระบุเหตุผลการตัดพยานหรือไม่สอบพยานบุคคลนั้น ๆ ไว้ในรายงานการประชุมโดยชัดเจน

- ๒) กรณีพยานบุคคลเป็นผู้สูงอายุ ควรสอบปากคำพยานบุคคลที่รู้เห็นเป็นพยานเสริม เพื่อให้สถานะของพยานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- ๓) กรณีแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน การแจ้งข้อกล่าวหาหรือการติดต่อใด ๆ กับผู้ถูกกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ จะต้องส่งต้นฉบับใบตอบรับหรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับเอกสารดังกล่าวโดยชอบแล้วด้วย
- ๔) กรณีการส่งเอกสารไปยังอัยการสูงสุด ขอให้ส่งสำเนาสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องไปด้วย
- ๕) กรณีความผิดหลายกรรม ขอให้รวบรวมเอกสารเป็นชุดตรงตามการกระทำผิดแต่ละกรรม

บทที่ ๙

บทบาทของผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการบริหารจัดการเรื่อง การกลั่นกรองเรื่อง กล่าวหา และการให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะ และปฏิบัติหน้าที่ทั้งในขั้นตอนการตรวจสอบและขั้นตอนการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น

๙.๑ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแล

คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมอบหมายให้กรรมการ ป.ป.ช. คนใดคนหนึ่งหรือหลายคน เป็นผู้ควบคุม กำกับ ดูแลในการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน ผู้ช่วยพนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ และระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนด นอกจากนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมี คำสั่งหรือมอบหมายงานด้านอื่น ๆ ด้วยก็ได้ ซึ่งตามคำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ ๑๑๖๗/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๑ เรื่อง มอบหมายให้ประธานกรรมการและกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแลเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านการตรวจสอบและไต่สวน โดยมอบหมายให้ประธานกรรมการและกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแลมีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อผู้กล่าวหาโต้แย้งผลการพิจารณาของผู้อำนวยการหรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า ในกรณีที่ผู้อำนวยการหรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่ามีคำสั่งไม่รับคำกล่าวหาที่ไม่ปรากฏชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกร้อง และไม่อาจพิจารณาได้ว่าผู้ถูกร้องเป็นใครหรือดำรงตำแหน่งในระดับใด ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๓

(๒) พิจารณาขยายระยะเวลาการดำเนินการตรวจสอบ ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓๓ วรรคหก

(๓) พิจารณาไม่รับเรื่องกล่าวหาไว้พิจารณา ในกรณีเรื่องกล่าวหาที่มีข้อมูลหรือรายละเอียดไม่เพียงพอที่จะดำเนินการต่อไป หรือความผิดที่กล่าวหาไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเป็นเรื่องที่ห้ามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ กรณีเห็นว่ารายงานการตรวจสอบยังไม่เพียงพอต่อการพิจารณาให้มีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมได้ ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔๖ เว้นแต่เป็นการพิจารณาไม่รับเรื่องกล่าวหาที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้เสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา

(๓.๑) เรื่องที่มีผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

- (๓.๒) เรื่องกล่าวหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๓.๓) เรื่องที่กรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแลเห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญที่ผลกระทบอย่างกว้างขวาง
- (๓.๔) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแลเห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญที่สมควรเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา
- (๔) กำกับดูแลการไต่สวนเบื้องต้น ให้เกิดความรอบคอบและเป็นธรรม รวมทั้งพิจารณาขยายระยะเวลาการไต่สวนเบื้องต้นแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๔
- (๕) พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่มีการคัดค้านบุคคลในคณะไต่สวนเบื้องต้น ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๙
- (๖) พิจารณานุมัติให้คณะไต่สวนเบื้องต้นแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งอาจมีคำสั่งให้คณะไต่สวนเบื้องต้นดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ในกรณีที่เห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอในการแจ้งข้อกล่าวหา ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗๒
- (๗) พิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหาจงใจประวิงเวลา หรือใช้สิทธิโดยไม่สุจริต หรือบุคคลหรือเอกสารที่ขอให้เรียกนั้นไม่มีผลต่อการวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗๗ วรรคสี่
- (๘) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

๙.๒ เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวน

ตามที่ เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้กำกับดูแลหัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งในการปฏิบัติงานด้านการไต่สวนจึงมีคำสั่งสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ๘๓๙/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่อง การมอบหมายหัวหน้าพนักงานไต่สวนที่มีหน้าที่กำกับดูแล เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดการมอบหมายหัวหน้าพนักงานไต่สวนกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานไต่สวนและพนักงานเจ้าหน้าที่^{๕๗} ดังต่อไปนี้

๙.๒.๑ ให้หัวหน้าพนักงานไต่สวนดังต่อไปนี้ เป็นหัวหน้าพนักงานไต่สวนผู้กำกับดูแลหัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่

- (๑) ระดับสำนักงาน ป.ป.ช. ได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
- (๒) ระดับหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ได้แก่ รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. รองเลขาธิการคณะกรรมการ

^{๕๗} ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๘

ป.ป.ช. ภาค ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภาค หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า

(๓) ระดับสำนัก หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด

(๕) ระดับกลุ่ม ฝ่าย หรือส่วนภายในสังกัดสำนัก หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการกลุ่ม หัวหน้ากลุ่ม ฝ่าย หรือส่วน แล้วแต่กรณี

๙.๒.๒ ในการกำกับดูแลให้พนักงานไต่สวนตามข้อ ๙.๒.๑ มีอำนาจสั่งให้พนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบรายงานเกี่ยวกับเรื่องที่ตรวจสอบหรือรายงานกิจการอื่นที่อยู่ในอำนาจของตน โดยอาจสั่งให้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการเป็นระยะเวลาๆ ก็ได้ เพื่อให้การตรวจสอบเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

๙.๒.๓ นอกจากจะให้หัวหน้าพนักงานไต่สวนผู้มีหน้าที่และอำนาจในการบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลแล้ว ยังมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ในการดำเนินการตรวจสอบมีอำนาจตามมาตรา ๓๔ (๑) (๒) และ (๓) ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ วรรคห้า

(๒) รับผิดชอบกำกับดูแล ตรวจสอบ สั่งการ แนะนำ การปฏิบัติงานของพนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบ

(๓) รับผิดชอบ ควบคุม เร่งรัด ติดตามการดำเนินการของพนักงานไต่สวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด และภายในอายุความ

(๔) ทำความเห็นประกอบรายงานการตรวจสอบ

(๕) เสนอแนะให้พนักงานไต่สวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ เพิ่มเติม

(๖) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เลขาธิการ หรือผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นมอบหมาย

บทที่ ๑๐ การมอบหมายเรื่องกล่าวหา

ในการมอบหมายเรื่องกล่าวหาเพื่อดำเนินการตรวจสอบ ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๗ กำหนดให้เลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมาย พิจารณามอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนเพื่อดำเนินการตรวจสอบเรื่องกล่าวหา โดยจะมอบหมายเป็นการเฉพาะเรื่องหรือมอบหมายเป็นการทั่วไป โดยจะมอบหมายให้ดำเนินการเป็นคณะก็ได้ และให้คำนึงถึงความยากง่ายของคดี จำนวนเรื่องที่รับผิดชอบ และระดับตำแหน่งของผู้ถูกร้อง สำนักงาน ป.ป.ช. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีคำสั่งสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ๖๙๗/๒๕๖๑ เรื่อง การมอบหมาย การจ่าย การโอน การคืน หรือการจำหน่ายเรื่องกล่าวหาให้ดำเนินการตรวจสอบ มีรายละเอียดดังนี้

๑. ในการตรวจสอบคำกล่าวหาหรือเรื่องกล่าวหา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ ตรวจสอบตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเลขาธิการมิได้มีมติหรือคำสั่งเป็นประการอื่น การมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้รองเลขาธิการ ผู้ช่วยเลขาธิการ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภาค ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า เป็นผู้พิจารณามอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสังกัดหรือภายใต้บังคับบัญชา

ในการมอบหมายให้ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภาคผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า มีอำนาจพิจารณามอบหมายให้หัวหน้าพนักงานไต่สวนที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่ม ฝ่าย หรือ ส่วนมีอำนาจจ่ายเรื่องภายในกลุ่ม ฝ่าย หรือส่วน แล้วแต่กรณีตามที่ได้รับมอบหมายก็ได้

๒. เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตรวจสอบ ให้ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภาค หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า มีอำนาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเขตพื้นที่ภาคที่อยู่ภายใต้ การกำกับดูแล เป็นผู้ตรวจสอบหรือร่วมกันตรวจสอบก็ได้

๓. เมื่อสำนักงาน สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด แล้วแต่ กรณี ได้รับคำกล่าวหาที่อยู่ในเขตอำนาจหน้าที่ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบ และไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๐ วรรคสามแล้ว ให้ผู้พิจารณามอบหมายตามข้อ ๑ มอบหมายให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการ ตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๑ ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ และข้อ ๒๔

๔. ในกรณีเรื่องกล่าวหาเป็นเรื่องสมควรดำเนินการตรวจสอบตามหมวด ๓ การตรวจสอบ ของระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้ผู้พิจารณามอบหมายตามข้อ ๑ ดำเนินการจ่ายเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวน คนเดียวหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบ

การจ่ายเรื่องให้รับผิดชอบ ให้คำนึงถึงความยากง่ายของเรื่อง จำนวนเรื่องที่ได้รับผิดชอบ ความเชี่ยวชาญและความเหมาะสม และระดับตำแหน่งของผู้ถูกร้องหรือบุคคล ที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณามอบหมายด้วย ทั้งนี้ เรื่องกล่าวหาที่มีลักษณะตามมาตรา ๕๑ จะพิจารณามอบหมายเป็นคณะ โดยมีหัวหน้าพนักงานไต่สวนเป็นผู้รับผิดชอบด้วยก็ได้

๕. การจ่ายเรื่องกล่าวหาใดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนคนใด เป็นผู้รับผิดชอบ ให้ระบุชื่อ ชื่อสกุล และตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของผู้มอบหมายและวัน เดือน ปี กำกับไว้ โดยจะต้องลงข้อมูลในสารบบคดีและสารบบคดีอิเล็กทรอนิกส์

ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องดำเนินการตรวจสอบในบางส่วนไว้ก่อนผู้พิจารณา มอบหมายตามข้อ ๑ วรรคสอง จะจ่ายเรื่องด้วยวาจาให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนคนเดียว หรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการตามเหตุที่มีความจำเป็นเร่งด่วนนั้นก่อนก็ได้ แต่เมื่อได้ ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จะต้องมีการจ่ายเรื่องตามวรรคหนึ่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่จ่ายเรื่องด้วยวาจา

๖. การเปลี่ยน การโอน การคืนและการจำหน่ายเรื่องกล่าวหาตามข้อ ๔ จะกระทำได้ ต่อเมื่อมีความจำเป็น ดังต่อไปนี้

๖.๑ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนพ้นจากตำแหน่ง หรือถอนตัวเพราะมีเหตุ ต้องห้ามไม่ให้เข้าร่วมดำเนินการและถูกสั่งให้พ้นจากการตรวจสอบในเรื่องนั้น หรือไม่อาจปฏิบัติราชการ จนไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบในเรื่องนั้นได้

๖.๒ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนมีคดีที่ค้างการดำเนินการตรวจสอบอยู่เป็น จำนวนมาก ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบนั้นล่าช้า

๖.๓ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนได้รับคำสั่งให้ย้ายไปปฏิบัติราชการประจำที่ ส่วนราชการอื่น

๖.๔ มีเหตุอันสมควรอื่นที่อาจกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการตรวจสอบ

เมื่อปรากฏเหตุข้างต้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนรีบรายงานให้ผู้พิจารณา มอบหมายตามข้อ ๑ เพื่อพิจารณาสั่งการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบเหตุดังกล่าว หากพิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้เปลี่ยนพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนผู้รับผิดชอบ ให้นำความในข้อ ๔ และข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้บันทึกเหตุผลและความจำเป็นแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้พิจารณา มอบหมายตามข้อ ๑ พบว่ามีเหตุตามข้างต้นให้พิจารณาสั่งการเปลี่ยน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนผู้รับผิดชอบ ต่อไป

๗. การมอบหมายเรื่องกล่าวหาที่ได้รับไว้ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับจนถึงวันที่คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นการมอบหมายตามคำสั่งนี้

๘. เรื่องกล่าวหาที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับไว้ก่อนวันที่มีคำสั่งนี้และเลขอาธิการ ยังไม่ได้มีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานไต่สวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบ ให้ผู้พิจารณามอบหมายตามข้อ ๑ ดำเนินการตามคำสั่งนี้โดยเร็ว

๙. การดำเนินการมอบหมาย การจ่าย การโอน การคืน หรือการจำหน่าย เรื่องกล่าวหาให้ดำเนินการตรวจสอบที่ไม่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งนี้ ให้เลขอาธิการเป็นผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้คำสั่งนี้

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑
ตัวอย่างคำพิพากษาที่น่าสนใจ

๑. ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าพนักงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๗/๒๕๐๓

สารวัตรกำนันเป็นผู้ช่วยกำนัน เมื่อกำนันมีหน้าที่และอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิด สารวัตรกำนันก็ย่อมช่วยกำนันทำการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ และการช่วยทำการจับกุมผู้กระทำความผิดนี้ ไม่จำเป็นจะต้องให้กำนันเรียกร้องให้ช่วยหรือต้องมีตัวกำนันอยู่ด้วย เพราะกฎหมายให้มีหน้าที่ช่วยกำนัน อยู่ในตัวเป็นปกติแล้ว เมื่อจำเลยต่อสู้และทำร้ายสารวัตรกำนันในการจับกุมจำเลยและควบคุมจำเลยส่ง พนักงานสอบสวน ย่อมได้ชื่อว่าจำเลยต่อสู้ผู้ต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘ และทำร้ายผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามมาตรา ๒๘๙ อันเป็น ความผิดตามมาตรา ๒๙๖

๒. ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๙๗๘/๒๕๕๗ ตำแหน่งประธานวุฒิสภา เป็นตำแหน่งสมาชิก

สภานิติบัญญัติแห่งรัฐ ไม่ใช่ตำแหน่งเจ้าพนักงานตามความหมายในลักษณะ ๒ หมวด ๑ แห่ง ป.อ. การยื่น รายงานเรื่องผลการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็น กทช. จึงไม่อาจที่จะเป็น ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๓๗ ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๒๔๘ - ๑๕๒๔๙/๒๕๕๗ พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาไม่ได้

เป็นข้าราชการ ประกอบกับไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับใดกำหนดให้เป็นเจ้าพนักงาน จึงไม่อยู่ในฐานะเป็น เจ้าพนักงานตาม ป.อ. และศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗, ๑๕๗ และ ๑๖๑ ได้

ข้อสังเกต แม้พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาจะไม่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย

อาญา แต่ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กรณีจึงอาจเป็นความผิดตามมาตรา ๑๗๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อันมีบทบัญญัติคล้ายกับมาตรา ๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๕๔๐/๒๕๕๔ เจ้าอาวาสไม่ถือว่าเป็น "เจ้าหน้าที่ของรัฐ"

ตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วน พ.ร.บ.คณะสงฆ์ มาตรา ๔๕ ซึ่งบัญญัติว่า "ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา" ก็เป็นเรื่อง เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้นำบทบัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปกครองตามประมวลกฎหมายที่ต้องการให้นำบทบัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปกครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่พระภิกษุบางตำแหน่งเท่านั้น

ข้อสังเกต ปัจจุบัน ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดความหมาย "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ให้หมายความรวมถึง เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ฉะนั้น เจ้าอาวาส ที่ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

มาตรา ๔๕ บัญญัติว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๑๖๑/๒๕๕๗ การกระทำอันจะเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ผู้กระทำต้องเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวล กฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ ในหน่วยงานของรัฐที่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ ในหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา หรือ ผู้ที่มีกฎหมายบัญญัติว่าหากได้รับแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจหน้าที่ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวล กฎหมายอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๓๖๒/๒๕๕๓ จำเลยทั้งสองเป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์ แห่งประเทศไทย ซึ่ง พ.ร.บ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๗ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “พนักงาน” หมายความว่า พนักงานขององค์การโทรศัพท์และมาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ และพนักงานเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญา แสดงว่าจำเลย ทั้งสองย่อมเป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย จำเลยทั้งสองจึงไม่ใช่พนักงานตามความหมายที่บัญญัติไว้ ในมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ จึงไม่อาจ นำ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาใช้บังคับลงโทษ จำเลยทั้งสองซึ่งเป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๑๔/๒๕๖๐ ศาลาทรงไทยกลางน้ำสร้างจากงบประมาณ ของเทศบาลตำบล ป. แม้ไม่มีเลขทะเบียนครุภัณฑ์หรือเป็นพัสดุที่ไม่มีทะเบียนคุม การดำเนินการใด ๆ กับ ศาลาทรงไทยดังกล่าวต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหาร ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะว่าเป็นอำนาจสั่งการของจำเลยที่ ๑ ในฐานะ นายกเทศมนตรีตำบล ป. ผู้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบ และจำหน่ายพัสดุของจำเลยที่ ๑ ภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติราชการ ในฐานะเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ตาม ป.อ. จำเลยที่ ๑ จำหน่ายศาลาทรงไทย กลางน้ำของเทศบาลให้แก่เอกชนในลักษณะที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบดังกล่าว อีกทั้งไม่นำเงินที่ขายได้ส่งเป็น รายได้เทศบาลในทันที จนกระทั่งถูกเจ้าหน้าที่เทศบาลทักท้วง ทวงถาม และถูกตรวจสอบโดยกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประจำจังหวัด จึงให้จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นเลขานุการนำเงินมาคืน ในภายหลัง การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๕๑ ซึ่งเป็น บทเฉพาะของบททั่วไปตามมาตรา ๑๕๗ ย่อมไม่จำต้องปรับบทความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็น บททั่วไปอีก

จำเลยที่ ๒ เป็นเลขานุการนายกเทศมนตรีของจำเลยที่ ๑ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดต่อ ขายศาลาทรงไทยกลางน้ำของจำเลยที่ ๑ การที่จำเลยที่ ๒ เข้าร่วมประชุมวาระอนุมัติซื้อศาลาทรงไทย กลางน้ำ ก็เป็นเวลาในภายหลังจากจำเลยที่ ๑ ติดต่อขายศาลาทรงไทยดังกล่าวไปแล้ว ทั้งการที่จำเลยที่ ๒ รับฝากเงินค่าขายศาลาดังกล่าวไว้จากผู้ซื้อแทนจำเลยที่ ๑ ซึ่งไม่อยู่ที่สำนักงาน เป็นการกระทำตามคำสั่ง

ของ จำเลยที่ ๑ ผู้บังคับบัญชา ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๒ กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่จำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗ และ ๑๕๑ ก่อนหรือขณะกระทำความผิด จำเลยที่ ๒ ย่อมมิใช่เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๕๘/๒๕๕๘ การที่จำเลยกระทำการปลอมเอกสารใบรับฝากส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษของที่ทำกรไปรษณีย์พิษณุโลกด้วยการกรอกข้อความให้ปรากฏว่าเป็นการรับฝากส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษว่าได้ส่งไปตามหน่วยราชการต่าง ๆ แล้ว ความจริงมิได้ส่งอันเป็นความเท็จนั้น ตามใบรับฝากไปรษณีย์ในประเทศรวม ๗ ฉบับ ด้านบนมีข้อความระบุว่า ผู้ฝากส่งเป็นผู้กรอกข้อความ เมื่อผู้ฝากส่งกรอกข้อความแล้วได้นำส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์เพื่อนำซองเอกสารนั้นซึ่งน้ำหนักและดำเนินการต่อโดยกรอกข้อความในส่วนด้านล่างที่มีข้อความระบุว่าเจ้าหน้าที่เป็นผู้กรอกข้อความ ซึ่งหมายถึงเจ้าพนักงานไปรษณีย์ผู้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำเอกสารดังกล่าว ซึ่งเป็นเอกสารของที่ทำกรไปรษณีย์พิษณุโลก ดังนั้น การที่จำเลยกระทำการปลอมเอกสารดังกล่าวโดยจำเลยมีหน้าที่ตามคำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบล ผ. เพียงเป็นผู้ปลดและผู้นำส่งประกาศประกวดราคาจ้างเหมาของผู้เสียหาย จำเลยจึงไม่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดทำเอกสารใบรับฝากส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษดังกล่าว การที่จำเลยปลอมเอกสารดังกล่าวจึงไม่ถือว่ากระทำโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้นไม่เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๑

๓. ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๕๓/๒๕๕๕ จำเลยที่ ๑ มาขอไม่ให้ผู้เสียหายยื่นซองสอบราคา โดยจำเลยที่ ๒ ก็อยู่ในบริเวณนั้น แต่ผู้เสียหายคงยืนยันจะยื่นซองสอบราคา จากนั้นจำเลยที่ ๑ เดินมาพูดกับผู้เสียหายว่า "ไอ้หน่อยมึงแน่หรือ" และตบหน้าผู้เสียหายที่บริเวณเข้าตาขวาเป็นเหตุให้ผู้เสียหายตกจากเก้าอี้ล้มลงที่พื้น แล้วจำเลยที่ ๒ กับพวกเข้าสมทบกับจำเลยที่ ๑ รุมทำร้ายผู้เสียหาย โดยระหว่างนั้นจำเลยที่ ๑ พูดในเชิงข่มขู่ผู้เสียหายว่า "ไอ้หน่อยมึงเก่งจริงมึงยื่นเลย" พฤติการณ์แห่งคดีบ่งชี้โดยแจ่มชัดว่าจำเลยที่ ๒ ร่วมกับพวก รุมทำร้ายผู้เสียหายเพื่อเป็นการข่มขู่ให้ผู้เสียหายยื่นซองสอบราคาจ้างเหมางานที่จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นพี่ชายต่างบิดาของจำเลยที่ ๒ ขอไม่ให้ผู้เสียหายยื่นในวันเกิดเหตุ ดังนี้ จำเลยที่ ๒ จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕, ๓๐๙ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๘๓ แม้จำเลยที่ ๒ ไม่ได้ยื่นซองสอบราคาในวันเกิดเหตุตามที่จำเลยที่ ๒ อ้างก็ตาม แต่การที่จำเลยที่ ๒ ร่วมใช้กำลังประทุษร้ายต่อผู้เสียหายเพื่อให้จำยอมไม่เข้าร่วมในการเสนอราคาตามประกาศสอบราคาจ้างเหมาในเหตุคดีนี้ จนผู้เสียหายต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ที่โรงพยาบาลและไม่กล้ายื่นซองสอบราคาภายในกำหนด ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ อีกฐานหนึ่งด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๗๓/๒๕๕๖ ผู้เสียหายที่ ๒ ที่ถูกหน่วงเหนี่ยว ขวางทาง ฆูตริ่งและข่มขืนใจโดยถูกประทุษร้ายเพื่อให้ยอมไม่เข้าร่วมเสนอราคาไม่ได้ยอมตามที่ถูกระทำดังกล่าว กลับได้เข้าไปยื่นซองเสนอราคาและร้องเรียนต่อเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง จนการจัดประกวดราคาในวันดังกล่าวถูกยกเลิก

การกระทำของจำเลยที่ ๑ กับพวกจึงเป็นเพียงการพยายามกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗ วรรคแรก

เจตนาในการตั้งกลุ่มกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ช่องโจรของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ก็เพื่อกระทำความผิดฐานต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐฯ จึงเป็นเจตนาเดียวกัน เป็นการกระทำความผิดแต่ผิดต่อกฎหมายหลายบท จึงต้องลงโทษในความผิดฐานเป็นอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๐๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๗๑/๒๕๕๗ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓, ๗, ๑๒ รัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้เสียหายในการฟ้องคดีต่อผู้กระทำความผิด โจทก์ซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมเสนอราคาซึ่งเป็นเอกชนมิได้อยู่ในฐานะผู้เสียหายที่จะฟ้องร้องคดีเองได้

๔. ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวกับความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖๑/๒๕๑๒ โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยเรียกเก็บเงินค่าเช่าแผงลอย ค่าโอน แผงลอย ค่าต่อสัญญาเช่าต่าง ๆ เป็นรายเดือนจากบุคคลหลายราย ในหลายท้องที่ และเรียกเก็บอยู่เป็นระยะเวลาประมาณ ๑ ปี ในระหว่างนั้น ก็ได้ยกยอกเอาเงินที่เรียกเก็บมาได้นั้นไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสียในระหว่างวันเวลาสถานที่ตั้งกล่าวในฟ้อง ดังนี้ คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายถึงลักษณะวิธีการพฤติการณ์ในการกระทำผิดของจำเลยและกล่าวความเกี่ยวกับวันเวลาสถานที่ที่หาว่าจำเลยกระทำผิดพอสมควร ที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว ไม่ใช่คำฟ้องเคลือบคลุม

จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานมีหน้าที่จัดการเงินขององค์การตลาดให้เป็นไปตามหน้าที่ของจำเลย การที่จำเลยยกยอกเอาเงินขององค์การตลาดไปจึงเป็นความผิดในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐกระทำการทุจริตต่อหน้าที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๕/๒๕๑๓ คำว่า “พนักงาน” ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติงานโดยมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ด้วยตนเอง ดังนั้น จำเลยซึ่งเป็นคนงานทดลองปฏิบัติงานชั่วคราวในองค์การสวนสัตว์ยังไม่ได้รับการบรรจุและไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่องานอย่างใดโดยเฉพาะ แต่ทำงานอยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่อีกชั้นหนึ่ง ย่อมไม่เป็นพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อจำเลยยกยอกทรัพย์สินขององค์การสวนสัตว์ไป ก็ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ แต่ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๙๗/๒๕๑๖ คำฟ้องในตอนแรกกล่าวว่า ส. ซึ่งเป็นพนักงานขับรถขององค์การ ร.ส.พ. ร่วมกับจำเลยและพวกลักเอาผ้าปูพื้นเต็นท์สนามของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การ ร.ส.พ. และบรรทุกมาในรถที่ ส. ขับ ในตอนต่อไปกล่าวว่า การกระทำของ ส.ดังกล่าวเป็นการเบียดบังทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองขององค์การ ร.ส.พ. ในขณะที่ ส. มีหน้าที่จัดการและรักษาทรัพย์สินนี้ตามหน้าที่ไปเป็นประโยชน์ของตนและผู้อื่นโดยทุจริต จำเลยกับพวกเป็นผู้สนับสนุนการกระทำของ ส. เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นไป กรณีเป็นเรื่องที่โจทก์บรรยายฟ้องประสงค์จะให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ ซึ่งมีอัตราโทษหนักนั่นเอง และในกรณีเช่นนี้การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ เท่านั้น หาเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ ด้วยไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๑๔/๒๕๑๗ จำเลยเป็นพนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อันเป็นองค์การของรัฐ ใช้อำนาจในหน้าที่เบียดบังยกเอาเงินค่ากระแสไฟฟ้าที่จำเลยรับไว้ โดยทุจริต ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ เพียงมาตราเดียว ไม่ผิดตามมาตรา ๘ ด้วย เพราะเป็นการเบียดบังตัวทรัพย์สินที่อยู่ในหน้าที่ไว้เป็นประโยชน์ มิใช่อาศัยหน้าที่หาประโยชน์อื่นนอกเหนือจากการเบียดบังเอาทรัพย์สิน และกรณีดังกล่าวไม่จำเป็นต้องปรับบทด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ อีก

ใบเสร็จรับเงินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ถูกทำปลอมขึ้นเพื่อให้หลงเชื่อว่าเป็นใบเสร็จที่แท้จริง อันอาจนำไปเรียกเก็บเงินซ้ำอีกได้นั้น แม้จะมีได้มีการลงชื่อในช่องพนักงานเก็บเงินว่าได้รับเงินไว้ถูกต้องแล้วก็ตาม ย่อมเป็นเอกสารสิทธิแต่มิใช่เอกสารราชการ จำเลยผู้ทำปลอมขึ้นต้องมีความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๕ การกระทำของจำเลยไม่เป็นผิดตามมาตรา ๒๖๖ และกรณีไม่จำเป็นต้องปรับบทด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๕๓/๒๕๒๐ แม้โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์มีทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐแต่องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ซึ่งเรียกโดยย่อว่า “ร.ส.พ.” ก็จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งมาตรา ๙ แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวบัญญัติว่า “ให้กำหนดทุนของ ร.ส.พ. เป็นจำนวนเงินห้าสิบล้านบาทโดยรัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิมสิบล้านบาทและจ่ายเพิ่มเติมเป็นคราว ๆ ตามจำนวนที่รัฐบาลเห็นสมควร” และทางราชการได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จึงเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ มีทุนห้าสิบล้านบาทโดยทุนทั้งหมดเป็นของรัฐ ฟ้องโจทก์จึงสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว

จำเลยเป็นพนักงานประเภทประจำขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์อันเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายในตำแหน่งผู้ช่วยพยาบาล มีหน้าที่ช่วยงานในการถ่ายภาพเอ็กซเรย์ฯ รับเงินค่าเอ็กซเรย์และออกใบเสร็จรับเงินด้วย จำเลยจึงเป็นพนักงานตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓ เมื่อจำเลยได้รับเงิน

ค่าเอ็กซ์เชรจ์จากผู้ที่มาเอ็กซ์เชรจ์รายละ ๓๕ บาทแล้ว จำเลยก็เขียนจำนวนเงินและวันเดือนปีที่รับเงินในใบเสร็จรับเงินท่อนแรกที่เป็นต้นฉบับและมอบให้แก่ผู้ชำระเงินไปตามความจริง ภายหลังจำเลยจึงเขียนใบเสร็จรับเงินท่อนที่สองและท่อนที่สามที่เป็นสำเนา โดยเขียนจำนวนเงินน้อยลงกว่าที่ได้รับและเขียนวันเดือนปีที่ได้รับเงินไม่ตรงความจริง การกระทำของจำเลย จึงเป็นการปลอมสำเนาใบเสร็จรับเงินอันเป็นเอกสารสิทธิ ต่อมาจำเลยใช้สำเนาใบเสร็จรับเงินที่จำเลยปลอมขึ้นไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์เพื่อแสดงว่าจำเลยได้รับเงินค่าเอ็กซ์เชรจ์ไว้เท่าจำนวนที่ปรากฏในสำเนาใบเสร็จรับเงินปลอม จึงเป็นการใช้เอกสารสิทธิปลอมและยกยอกเบียดบังเงินค่าเอ็กซ์เชรจ์ส่วนที่เหลือจากนำส่งเจ้าหน้าที่ขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ แต่การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖๓/๒๕๒๓ ขณะกระทำความผิดจำเลยอยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติงาน หากได้ผลเป็นที่ไม่พอใจก็ให้ออกได้โดยไม่ต้องตั้งกรรมการยังไม่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นพนักงานการไฟฟ้านครหลวง จึงลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๓๐/๒๕๒๔ จำเลยที่ ๒ เป็นพนักงานในหน่วยงานของรัฐ โดยเป็นเสมียนสถานธนากราส่งกัศกรมประชาสงเคราะห์ มีหน้าที่เขียนตัวรับจำนำ จำเลยที่ ๒ พิมพ์ลายนิ้วมือของตนในตัวรับจำนำซึ่งมีชื่อผู้อื่นเป็นผู้จำนำแสดงออกว่าเป็นลายพิมพ์นิ้วมือของผู้จำนำ มีความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ

พฤติการณ์ซึ่งจำเลยที่ ๒ ปลอมตัวรับจำนำแสดงว่ามีเจตนาทุจริต การกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานธนากราส่งกัศกรมประชาสงเคราะห์ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ อีกบทหนึ่งด้วย

คดีความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิและความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๑ พนักงานอัยการไม่มีสิทธิขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแทนผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๖๑/๒๕๒๖ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ แต่ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ ซึ่งเป็นบทหนัก จำคุกกระหนง ๓ ปี ๔ เดือน รวม ๑๗๓ กระหนง เป็นโทษจำคุก ๕๗๖ ปี ๘ เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ บทเดียว ส่วนกำหนดโทษคงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ดังนั้นเป็นการแก้ไขเล็กน้อย ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๘ ขณะที่คดีนี้อยู่ในระหว่าง

การพิจารณาของศาลฎีกา ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาแก้ไขการรวมกระทรวงลงโทษโดยให้ลดโทษจำเลยลงเหลือเพียง ๕๐ ปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑(๓) ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่อันเป็นกฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลยได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๘/๒๕๓๐ พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๑๘ บัญญัติให้พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญา เมื่อจำเลยซึ่งเป็นพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหน้าที่จำหน่ายตั๋วเดินทางยกยอกเงินค่าตั๋วเดินทางที่จำเลยได้รับไว้ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่จำเลย จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ และโดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓ บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมายไม่เป็น “พนักงาน” ตามกฎหมายฉบับดังกล่าว จำเลยจึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๔๘/๒๕๓๑ การเคหะแห่งชาติมีคำสั่งกำหนดบุคคลผู้ไขกุญแจตู้โทรศัพท์สาธารณะที่ติดตั้งในบริเวณเคหะชุมชนต่าง ๆ โดยในคำสั่งนั้นระบุตำแหน่งของกรรมการไว้โดยเฉพาะ และมีหัวหน้าสำนักงานดูแลเคหะชุมชน เป็นประธานกรรมการ ในกรณีที่บุคคลบางตำแหน่งไม่มีคำสั่งดังกล่าวก็ได้กำหนดให้หัวหน้าสำนักงานดูแลเคหะชุมชนแต่งตั้งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอื่นเป็นกรรมการแทนแต่บุคคลนั้นต้องดำรงตำแหน่งเป็นพนักงานจัดการทรัพย์สินหรือพนักงานธุรการประจำสำนักงานเคหะชุมชนนั้น จำเลยดำรงตำแหน่งทางสายงานเป็นพนักงานบริการและดำรงตำแหน่งทางการบริหารเป็นหัวหน้าคนงานสำนักงานดูแลเคหะชุมชน จึงไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการไขกุญแจเก็บเงินจากตู้โทรศัพท์ได้ การที่หัวหน้าสำนักงานดูแลเคหะชุมชนได้มอบหมายให้จำเลยมีหน้าที่ไขตู้โทรศัพท์เก็บเงินส่งเจ้าหน้าที่ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นคำสั่งตั้งกรรมการที่ชอบด้วยกฎหมาย และถือไม่ได้ว่าเป็นการมอบหมายในฐานะผู้บังคับบัญชา หากแต่เป็นเรื่องมอบหมายงานให้จำเลยปฏิบัติแทนหัวหน้าสำนักงานดูแล เคหะชุมชนในฐานะประธานกรรมการเป็นการภายในเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายในอันที่จะจัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ในฐานะเป็นพนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ การที่จำเลยเบียดบังเงินที่เก็บได้จากตู้โทรศัพท์บางส่วนจึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ คงเป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ แต่เมื่อการเคหะแห่งชาติมีได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีจึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๐๐/๒๕๓๘ การที่จำเลยซึ่งเป็นพนักงานขับรถขององค์การสวนยาง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับไปรับ-จ่ายน้ำมันมาแล้วมอบให้ ว.ไปเบิกน้ำมันใส่รถยนต์ส่วนตัวของ ว. ทั้ง ๆ ที่จำเลยได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้นำไปรับ-จ่ายน้ำมันไปเบิกน้ำมันใส่รถของผู้เสียหายเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในกิจการของผู้เสียหาย ย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติ

หน้าที่โดยทุจริต จึงมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๑ แต่หามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ และพระราชบัญญัติดังกล่าวมาตรา ๔ ไม่ เพราะจำเลยไม่ได้เป็นเจ้าของพนักงานตามความหมายในมาตรา ๑๔๗ และจำเลยเป็นพนักงานขับรถเพียงแต่มอบใบรับ -จ่ายน้ำมันที่จำเลยได้รับมามอบให้ ว. ไปเบิกน้ำมันใช้เป็นส่วนตัวยังถือไม่ได้ว่าจำเลยเป็นพนักงานที่มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ เมื่อจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๑ เท่านั้น พนักงานอัยการโจทก์ก็ไม่มีอำนาจขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย เพราะไม่ใช่เป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๖๗/๒๕๓๙ จำเลยเป็นพนักงานของธนาคารโจทก์ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลัง จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตโดยจำเลยอนุมัติให้บริษัท ส. เบิกเงินเกินบัญชีไปโดยจำเลยไม่มีอำนาจ แม้จะได้ความว่าหลังจากจำเลยลาออกจากโจทก์แล้วต่อมาโจทก์ได้ยอมรับการชำระหนี้ตามเงื่อนไขที่บริษัท ส. ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ต่อโจทก์ก็ตาม ก็เป็นเพียงการที่โจทก์ผ่อนผันให้บริษัทดังกล่าวชำระหนี้ที่ก่อนไว้เท่านั้น หาเป็นการสละหรือยอมให้หนี้เบิกเงินเกินบัญชีนั้นระงับไม่ เมื่อจำเลยปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตต่อโจทก์อันเป็นความผิดแล้วโจทก์ยอมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องจำเลยได้โดยไมคำนึงถึงว่าโจทก์จะได้รับความเสียหายหรือไม่ จำเลยอนุมัติให้บริษัท ส. เบิกเงินเกินบัญชีไปโดยไม่มีอำนาจหลายวันด้วยกัน แต่ในแต่ละวันจำเลยจะอนุมัติเพียงครั้งเดียว ดังนี้ แม้จำเลยจะมีเจตนาอย่างเดียวกันในอันที่จะให้บริษัทดังกล่าวได้เบิกเงินเกินบัญชีไปโดยไม่ชอบเจตนาเช่นนั้นก็ได้เฉพาะในวันหนึ่งวันหนึ่ง เมื่อสิ้นวันแล้วจำเลยมีเจตนาเช่นนั้นอีก ก็เป็นการกระทำอีกวันหนึ่งซึ่งเป็นการกระทำต่างหากจากวันที่ล่วงมาเป็นอีกกรรมหนึ่ง ดังนั้น การที่จำเลยอนุมัติให้บริษัท ส. เบิกเงินเกินบัญชีไปวันหนึ่งเป็นการกระทำความผิดหนึ่ง จำเลยอนุมัติทั้งหมด ๑๔๔ วัน จึงเป็นความผิด ๑๔๔ กรรม มิใช่เป็นความผิด ๓๓๘ กรรม ตามที่จำเลยอนุมัติเช็คและใบหักหนี้แต่ละฉบับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๕๑/๒๕๔๑ โจทก์ไปขอถอนเงินจากบัญชีเงินฝากที่ธนาคารออมสินพบว่าสมุดฝากเงินของโจทก์ซึ่งเก็บไว้ที่ธนาคารมีเงินเหลืออยู่น้อยกว่าที่ฝากไว้จริง และตรวจสอบสมุดฝากเงินของ ฉ. ภริยาโจทก์ และสมุดฝากเงินของ จ. บุตรโจทก์ก็พบว่าเงินในสมุดฝากเงินเหลือน้อยผิดปกติเช่นกัน โจทก์จึงขอตรวจสอบใบถอนเงินจากบัญชีเงินฝากทั้งสามบัญชีดังกล่าว แต่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ เป็นพนักงานของธนาคารออมสินปฏิเสธ ไม่ยอมให้โจทก์ตรวจสอบใบถอนเงินตามที่โจทก์ขอตามสิทธิและความจำเป็นอันเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการธนาคารออมสินฉบับที่ ๑๒๓ ว่าด้วยวินัยของพนักงานธนาคารออมสิน ข้อ ๑๓ โดยมีขอบ เพื่อให้โจทก์ภริยาและบุตรเสียหาย เพราะโจทก์ไม่อาจทราบได้ว่าเงินในบัญชีเงินฝากของโจทก์ ภริยาและบุตรถูกคนร้ายปลอมลายมือชื่อถอนเงินจากบัญชีหรือไม่เพียงใด และไม่อาจเอาผิดกับผู้รับผิดชอบของธนาคารออมสินได้ จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ จึงมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๑ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๕๒/๒๕๕๓ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองซึ่งมีหน้าที่จัดการและดูแลทรัพย์สินของสถานธนาคุณเคราะห์ได้ร่วมกันใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต จำเลยที่ ๒ ให้การปฏิเสธข้อเท็จจริงในทางพิจารณาปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ ทำหน้าที่จัดการดูแลทรัพย์สินที่รับจํานำไว้ และมีหน้าที่นำทรัพย์สินมาให้ผู้จํานำไต่คืน ส่วนจำเลยที่ ๒ ทำหน้าที่ผู้จัดการมีหน้าที่รับจํานำและมีหน้าที่ให้การไถ่ถอนทรัพย์สินแก่ประชาชนที่นำทรัพย์สินไปจํานำ ผู้จํานำจะต้องนำทรัพย์สินที่จะจํานำมายื่นให้จำเลยที่ ๒ ตรวจสอบสภาพทรัพย์สินและตีราคา แล้วจำเลยที่ ๒ จะเขียนข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินรวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ แล้วส่งให้พนักงานข้อมูลพิมพ์ตัวจํานำอันเป็นการยืนยันว่าการตรวจสอบและตีราคาทรัพย์สินจํานำเป็นหน้าที่โดยตรงของจำเลยที่ ๒ ทั้งหลังจากทราบเหตุคดีนี้แล้ว คณะกรรมการสอบสวนได้ทำรายงานสรุปว่าจำเลยที่ ๒ กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีทุจริตต่อหน้าที่ โดยร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ซึ่งจำเลยที่ ๒ นำสืบปฏิเสธว่า จำเลยที่ ๑ กระทำความผิดคนเดียวโดยจำเลยที่ ๒ อ้างข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นข้อต่อสู้คดีได้โดยถูกต้อง ดังนั้นข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏ ในการพิจารณาจึงไม่แตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญ และจำเลยที่ ๒ จึงมิได้หลงต่อสู้คดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๓๖๒/๒๕๕๓ จำเลยทั้งสองเป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ซึ่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๔ บัญญัติว่า "พนักงาน" หมายความว่า พนักงานขององค์การโทรศัพท์และมาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ และพนักงานเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญา แสดงว่า จำเลยทั้งสองย่อมเป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย จำเลยทั้งสองจึงไม่ใช่พนักงานตามความหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ จึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาใช้บังคับลงโทษจำเลยทั้งสอง ซึ่งเป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยได้ตามฟ้องและคำขอท้ายฟ้องเป็นเรื่องที่โจทก์อ้างว่า จำเลยทั้งสองกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ และ ๑๑ โดยมีผู้ประสงค์ให้ลงโทษตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเพียงประการเดียวหาได้ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ และ ๑๕๗ ดังที่โจทก์ฎีกาแต่อย่างใดไม่ จึงถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษเมื่อจำเลยทั้งสองมิได้เป็นเจ้าพนักงานซึ่งจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ศาลก็ต้องยกฟ้องจะยกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายคนละฉบับและไม่ได้กล่าวมาในฟ้องขึ้นมาพิจารณาลงโทษจำเลยทั้งสองโดยโจทก์มิได้ขอไม่ได้ เพราะเป็นการพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอทั้งไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษและโจทก์สืบสม แต่อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๒๓/๒๕๕๔ คดีก่อน แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยนำเงิน ๒๙,๔๐๐,๐๐๐ บาท ของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ซึ่งจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการ

กระทำความผิดของเจ้าพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น โอน รับโอน เปลี่ยนสภาพไปหรือกระทำการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวของจำเลยเพื่อชุกซ่อน ปกปิด แห้งที่มาจากทรัพย์สินนั้นเพื่อปกปิดอำพรางไม่ให้ผู้ใดพบเห็นและทราบถึงลักษณะที่แท้จริง ตลอดจนทั้งการได้มา ซึ่งทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยฝ่าฝืนกฎหมายแต่คำขอทำยฟ้องของโจทก์ นอกจากจะขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว โจทก์ยังขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ มาด้วย ส่วนคดีนี้ โจทก์บรรยายฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๗ จำเลยซึ่งเป็นพนักงานบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกันกล่าวคือ จำเลยได้เบิกเงินของบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด จากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาสว่างแดนดิน ไปรวม ๒๒ ครั้ง รวมเป็นเงิน ๒๙,๔๐๐,๐๐๐ บาท แล้วไม่นำมาเก็บรักษาไว้ในที่ทำการไปรษณีย์สว่างแดนดินหรือนำไปใช้จ่ายในกิจการของที่ทำการไปรษณีย์สว่างแดนดิน แต่กลับเบียดบังเอาไปเป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ขอให้ลงโทษเฉพาะตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔, ๑๑ เห็นได้ว่า วันเวลา สถานที่รวมถึงการกระทำที่กล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำความผิดในคดีนี้เป็นวันเวลา สถานที่เดียวกัน และเป็นการกระทำในคราวเดียวกันกับคดีก่อนของศาลชั้นต้นเมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาและวินิจฉัยถึงการกระทำความผิดของจำเลยต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ในคดีดังกล่าวแล้ว ว่าแม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่าการทุจริตยกยอกเงินถึง ๒๒ ครั้ง แต่เมื่อโจทก์ก็ได้บรรยายมาในฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมมิได้เพราะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง ทั้งศาลชั้นต้นก็มีคำพิพากษาลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ตามคำขอทำยฟ้องของโจทก์ และโจทก์ก็ได้อุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น เช่นนี้ถือได้ว่าศาลชั้นต้นในคดีก่อนได้วินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาการกระทำความผิดของจำเลยและคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ในคดีนี้ จึงระงับไป ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๔)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๗๒/๒๕๕๕ แม้จำเลยที่ ๑ จะไม่มีหน้าที่โดยตรงในการรับชำระเงินค่าไฟฟ้า แต่ในทางปฏิบัติจะมีคำสั่งด้วยวาจาจากผู้บังคับบัญชาให้พนักงานในแผนกหมุนเวียนช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาย่อมถือว่าจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่รับใบเสร็จรับเงินและเงินสดจากผู้ใช้ไฟฟ้าด้วย เมื่อจำเลยที่ ๑ รับเงินค่าใช้ไฟฟ้าจากผู้ใช้ไฟฟ้าแล้วเบียดบังเป็นของตน จึงมีความผิดฐานเป็นพนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ

เบียดบังทรัพย์สินที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่จัดการเป็นของตนโดยทุจริต และเป็นการกระทำที่มีเจตนาเบียดบังตามวาระที่ผู้ใช้ไฟฟ้าแต่ละรายชำระ จึงเป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน

ก. ได้รับใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้าระหว่างเดือนกันยายนและตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งมีการระบุจำนวนเงินแน่นอนแล้ว เมื่อ ก. นำเงินไปชำระแก่จำเลยที่ ๒ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการรับชำระเงินค่าไฟฟ้าและออกใบเสร็จรับเงิน ย่อมไม่มีเหตุผลที่จำเลยที่ ๒ จะต้องเขียนค่าไฟฟ้าทั้งสองจำนวนลงในเศษกระดาษอีก ทั้งการประทับตราอย่างว่า ชำระเงินแล้วโดยมีลายมือชื่อจำเลยที่ ๒ และวันเดือนปีกำกับในเศษกระดาษดังกล่าว ส่อแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๒ มีเจตนาทำเป็นหลักฐานมอบให้แก่ ก. ว่าได้ชำระเงินแล้ว เพื่อหลีกเลี่ยงการออกใบเสร็จรับเงินตามระเบียบของผู้เสียหาย คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๕ เกี่ยวกับจำเลยที่ ๒ จึงชอบแล้ว จำเลยที่ ๒ จึงมีความผิดตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๑๖๑/๒๕๕๗ การกระทำอันจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ผู้กระทำต้องเป็นเจ้าของพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่เป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นเจ้าพนักงาน ตามความในประมวลกฎหมายอาญา หรือผู้ที่มีกฎหมายบัญญัติว่าหากได้รับแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจหน้าที่ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๙ ที่ว่าด้วยส่วนราชการของกระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่ปรากฏว่าสถาบันแห่งนี้เป็นส่วนราชการในสังกัดของกระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วย จำเลย จึงมิใช่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่เป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน และไม่ปรากฏว่า มีบทมาตราใดบัญญัติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้เป็นเจ้าของพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยในฐานะประธานกรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยในการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ตามฟ้องจึงไม่อาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ได้

แม้การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวอาจเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางอาญาของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็เป็นกฎหมายคนละฉบับกัน และโจทก์มิได้กล่าวมาในคำฟ้อง จะลงโทษจำเลยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวย่อมมิได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ ทั้งไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่

ขณะเกิดเหตุจำเลยมีตำแหน่งเป็นรองปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นข้าราชการพลเรือนและรับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ทำหน้าที่ประธานกรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยตามฟ้องเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มิได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของรองปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และกระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นนิติบุคคลแยกต่างหาก จากกัน จะถือว่าการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะประธานกรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งประเทศไทยของจำเลยเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะรองปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยมิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๒๙/๒๕๕๖ จำเลยเป็นพนักงานบัญชีระดับ ๕ ประจำแผนกบัญชี และการเงินของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นหน่วยงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ไม่ได้เป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา คงมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ เมื่อจำเลยเป็นพนักงานเปียดบังคับทรัพย์ที่อยู่ในหน้าที่คือเอาทรัพย์สินนั้นเอง เป็นประโยชน์ของตนหรือผู้อื่นโดยทุจริต ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา ๔, ๑๑ และไม่ผิดมาตรา ๘ เพราะไม่เป็นการที่จำเลยใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริตหาประโยชน์อื่นนอกเหนือจากตัวทรัพย์สินนั้น โดยมิได้เอาทรัพย์สินนั้นไป ปัญหาเรื่องการปรับบทลงโทษจำเลยเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้คู่ความมิได้ยกขึ้นว่ากล่าว ในชั้นฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

๕. ตัวอย่างคำพิพากษารณผู้สนับสนุนการกระทำผิดของเจ้าพนักงานของรัฐ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๓๓/๒๕๔๑ ความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และ ๑๖๑ เป็นความผิดคนละอย่างที่มีองค์ประกอบความผิด แตกต่างกัน ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ จึงมิใช่เป็นความผิดตามบททั่วไปของบทเฉพาะตามมาตรา ๑๖๑ จำเลยที่ ๒ เป็นผู้มาติดต่อพาคคนไปให้จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานทำบัตรประจำตัวประชาชนปลอม โดยให้ค่าตอบแทนแก่จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๒ จึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการปลอมเอกสารราชการ และฐานสนับสนุนจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ โดยมีขอบและโดยทุจริตตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๑๖๑, ๒๖๕ ประกอบมาตรา ๘๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๔/๒๕๒๐ จำเลยที่ ๑ ยื่นคำขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และนำชี้ให้จำเลยที่ ๒ เจ้าพนักงานที่ดินรังวัดพิสูจนรับ น.ส.๓ ไปโดยจำเลยที่ ๒ ได้บันทึกในคำขอรับรองการทำประโยชน์ว่า ลักษณะของที่ดินเป็นที่ดินเหนียวปนทรายเหมาะแก่การทำนา ปลุกข้าว

อันมิใช่ความจริงการกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นการร่วมกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ กับจำเลยที่ ๒ แต่จำเลยที่ ๑ มิได้เป็นเจ้าของพนักงานจึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕๙/๒๕๑๘ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีหน้าที่สืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย ได้ร่วมกันตรวจค้นพบกัญชาและกล้องสูบกัญชาซึ่งเป็นของผิดกฎหมายในบ้านพักของ ว. แล้วไม่จับกุมนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายตามตำแหน่งหน้าที่ของตน แต่กลับร่วมกับจำเลยที่ ๔ ซึ่งเป็นพลเรือนเรียกร้องเอาเงินจาก ว. เพื่อไม่กระทำการจับกุมตามหน้าที่แล้วให้ ว. ไปเอาเงินมาให้ ดังนี้ การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ แต่ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๘ เพราะจำเลยไม่ได้ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบโดยแก้งขู่ว่าจะจับ ว. โดยไม่ได้กระทำความผิด และเมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๙ ซึ่งเป็นบทเฉพาะแล้วแม้โจทก์จะขอให้ลงโทษตามมาตรา ๑๕๗ มาด้วยก็ไม่จำต้องปรับบทด้วยมาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบททั่วไปอีกบทหนึ่ง ส่วนจำเลยที่ ๔ ซึ่งเป็นพลเรือน มีฐานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙, ๘๖ เท่านั้น

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น การที่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ เรียกเงินจาก ว. แล้วให้ ว. ไปเอาเงินก็เพื่อจะไม่จับกุม ว. ไม่ใช่จับกุมแล้วเรียกเงินเพื่อจะปล่อย แม้ขณะที่ ว. จะไปเอาเงิน จำเลยจะให้พวกจำเลยคนหนึ่งไปด้วยเป็นทำนองว่าเพื่อควบคุมตัว ว. โดยปริยายแต่เมื่อมีผู้ทักท้วงขึ้น จำเลยก็มีได้ไปด้วยเพียงแต่ให้ ว. ลงชื่อในบันทึกการจับกุมไว้เท่านั้น โดยกล่าวว่าถ้าไม่ยอมลงชื่อจะจับไปสถานีตำรวจตามพฤติการณ์ดังกล่าวจึงยังถือไม่ได้ว่าจำเลยได้จับควบคุมตัว ว. อันจะเข้าเกณฑ์ว่ามีการคุมขังแล้วดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๑ ตามที่แก้ไข และมาตรา ๒๐๔ จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๑, ๒๐๔

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๕/๒๕๑๕ นายอำเภอสั่งให้จำเลยที่ ๑ จัดการเรื่องเพิกถอนการร้องขอขายที่ดินจัดการใส่ชื่อบุตรโจทก์และจำเลยที่ ๒ เป็นเจ้าของที่ดิน. จำเลยที่ ๑ ก็ไม่ยอมปฏิบัติกลับพูดจาเป็นทำนองขู่เชิญโจทก์. ยิ่งกว่านั้นยังร่วมกับจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ พุดหลอกลวงโจทก์ให้ลงชื่อเป็นพยานในสัญญากู้เงินระหว่างจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ โดยบอกว่าเป็นการถอนเรื่องการซื้อขาย โอนชื่อให้เด็กได้. จึงเป็นการสอดแสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยที่ ๑ ว่า ตั้งใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ เพราะโจทก์โอนที่ดินให้บุตรไม่ได้ และถ้าโจทก์ไม่ทราบถึงการหลอกลวงของจำเลยทั้งสามคนหลงเชื่อตาม. เมื่อเวลาเนิ่นนานออกไป สิทธิที่โจทก์จะฟ้องจำเลยที่ ๑ ให้ปฏิบัติตามสัญญาหย่าอาจขาดอายุความได้ นอกจากนั้น จำเลยทั้งสามยังร่วมกันก่อให้เกิดภาวะผูกพันกับที่ดิน โดยนำที่ดินไปเป็นหลักประกันในสัญญากู้เงิน และการกระทำของจำเลยที่ ๑ แสดงให้เห็นว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์ให้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ได้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๑ แต่มิได้เป็นเจ้าของพนักงาน จึงมีความผิดฐานสนับสนุนการกระทำความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๘/๒๕๐๙ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๑ เป็นบทบัญญัติลงโทษเจ้าพนักงานที่ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต เกี่ยวกับการมีหน้าที่เป็นผู้ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ โดยเฉพาะการที่แบบพิมพ์ใบสุทธียูอยู่ในความดูแลรักษาของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นครูใหญ่ ก็เพียง

เพื่อออกเป็นใบสุทธิให้แก่นักเรียนที่ออกไปจากโรงเรียนซึ่งจำเลยมีอำนาจหน้าที่ในการออกใบสุทธินี้ตามระเบียบถ้าจำเลยนำไปใช้ในทางที่ไม่ตรงต่อความจริงและผิดระเบียบ ก็เป็นเรื่องผิดหน้าที่ในการใช้ ถ้อยไม่ได้ว่าเป็นการกระทำทุจริตต่อหน้าที่ในการรักษาตามความมุ่งหมายของมาตรานี้

เมื่อคดีได้ความว่าจำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าพนักงานออกใบสุทธิในหน้าที่โดยจดเปลี่ยนแปลงข้อความไม่ตรงต่อความจริงและผิดระเบียบเพื่อให้จำเลยที่ ๓ นำไปแสดงต่อผู้บังคับบัญชาในการขอบำเหน็จความชอบนั้น ก็ได้ชื่อว่าจำเลยที่ ๑ ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหาย ครอบงำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

แม้จำเลยที่ ๓ จะไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการนี้เมื่อได้ร่วมกับเจ้าพนักงานในการกระทำความผิด ก็ย่อมมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๔๕/๒๕๐๒ จำเลยที่ ๑ เป็นพลตำรวจสมัครประจำกองตำรวจภูธร ลามากิจธุระ ไม่แต่งเครื่องแบบ แต่มีเข็มขัดตำรวจคาดอยู่ จำเลยที่ ๑ บอกผู้เสียหายซึ่งจับปลาในลำน้ำชีอันเป็นที่สาธารณะในฤดูปลามีไข่ อันเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าถ้าไม่ให้อับ ก็ให้ปลาแก่จำเลยที่ ๑ เสีย ผู้เสียหายกลัว จึงยอมให้ปลาแก่จำเลยที่ ๑ เช่นนี้แม้ในทางปฏิบัติการตำรวจได้วางระเบียบไว้ว่าพลตำรวจประจำกองตำรวจภูธรจะสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตจังหวัดนั้น จะต้องมีการสั่งจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองขึ้นไปก็ดี แต่เมื่อมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยไว้ว่า พลตำรวจไปปรากฏตัว ณ ที่ใดแม้จะเป็นที่นอกเขตอำนาจของพลตำรวจผู้นั้น ถ้าปรากฏว่ามีผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า พลตำรวจผู้นั้นก็มีอำนาจจับได้ดังนี้ ย่อมถือได้ว่าการกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นการกระทำของเจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจให้ผู้เสียหายมอบปลาให้เป็นประโยชน์แก่ตน

จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นครูประชาบาลมาয়งที่เกิดเหตุพร้อมกับจำเลยที่ ๑ และในขณะที่จำเลยที่ ๑ พูดกับผู้เสียหายว่า ถ้าจะไม่ให้อับ ก็ให้ปลาเสียนั้นจำเลยที่ ๒ ก็ได้พูดกับผู้เสียหายต่อเนื่องกันไปว่า ทำผิดกฎหมายแล้ว เอาปลาให้ตำรวจเสีย จะได้ไม่ถูกจับและในที่สุดเมื่อผู้เสียหายยอมให้ปลาแล้ว จำเลยที่ ๑ หิ้วถังปลาไปจำเลยที่ ๒ ก็เดินตามไปพร้อม ๆ กันด้วยพฤติการณ์เช่นนี้เข้าลักษณะที่ว่าเป็นการช่วยเหลือในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดในขณะที่กระทำความผิดอันเป็นลักษณะของผู้สนับสนุนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดแล้ว

๖. ตัวอย่างคำพิพากษากรณีเจ้าพนักงานกระทำกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๘๘ - ๔๒๘๙/๒๕๖๐ นาย อ. นายกรัฐมนตรี และนาย ส. รองนายกรัฐมนตรี ออกประกาศเรื่องพื้นที่ปรากฏเหตุกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ จากนั้นอาศัยอำนาจตามความในพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลพร้อมจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน มีนาย ส. รองนายกรัฐมนตรี ในขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการ ดังนั้น บุคคลทั้งสองได้กระทำความผิดเกิดขึ้น

เกิดจากการออกคำสั่งบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ขณะที่บุคคลทั้งสองปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในตำแหน่งนายรัฐมนตรีก็รับรองนายรัฐมนตรี ในฐานะผู้อำนวยการ คอจ. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามลำดับ จึงอยู่ในหน้าที่และอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๓๒/๒๕๔๒ จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจ มีหน้าที่จับผู้กระทำความผิดกฎหมายวันเกิดเหตุจำเลยกลับแก๊งจับผู้เสียหายแล้วเรียกเอาเงินจากผู้เสียหายเพื่อจะได้ปล่อยผู้เสียหายจนผู้เสียหายยอมให้เงินแก่จำเลย จึงเป็นการหวังเหนี่ยวรั้งกักขังกับกรรโชกผู้เสียหายและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๓๑๐ วรรคหนึ่ง, ๓๓๗ ลงโทษตามมาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ กระหนงดียว จำคุก ๑๐ ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔๔/๒๕๒๑ จำเลยทั้งสามเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจมีอำนาจสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดแก๊งจับผู้เสียหายอ้างว่า กระทำความผิดฐานเมาสุราอาละวาดทั้งที่ไม่เป็นความจริง อันเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และนำตัวผู้เสียหายออกจากบ้าน ไปไว้ที่แห่งหนึ่ง แล้วจึงปล่อยตัวผู้เสียหายไป อันเป็นความผิดฐานหวังเหนี่ยวรั้งกักขังให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพตามมาตรา ๓๑๐ ดังนี้ แม้การกระทำของจำเลยทั้งสามจะเป็นการกระทำหลายอย่าง แต่ก็ด้วยเจตนาอันเดียวกัน คือเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด และเป็นการกระทำต่อเนื่องกันการกระทำของจำเลยทั้งสามจึงเป็นกรรมเดียวกัน แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐

จำเลยที่ ๑ จับมือผู้เสียหายกระชากโดยแรงจนผู้เสียหายล้มลงได้รับบาดเจ็บที่นิ้วนางซ้ายและหัวเข่าซ้าย แพทย์ลงความเห็นว่าบาดแผลต้องใช้เวลารักษาประมาณ ๕ วัน ตามพฤติการณ์แสดงว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาทำร้ายผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายดังกล่าว จำเลยที่ ๑ จึงต้องมีความผิดตามมาตรา ๒๙๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๓๐/๒๕๑๐ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ เป็นตำรวจประจำสถานีตำรวจทุ่งวัง อำเภอเมืองสงขลา จำเลยที่ ๒ เป็นผู้คุมเรือนจำประจำเรือนจำเขตสงขลา ได้ร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจเพื่อให้ผู้อื่นมอบเงินให้ อันเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๘, ๑๕๗, ๓๓๗ และ ๘๓ นั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิดจริง ก็ลงโทษจำเลยที่ ๒ ในฐานะเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น เพราะแม้จำเลยที่ ๒ เป็นพลตำรวจ แต่โจทก์มิได้ระบุในฟ้องว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ จำเลยที่ ๒ จึงมิใช่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๙๔๑/๒๕๔๑ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๑๓๗, ๑๕๗, ๒๖๗, ๒๖๘ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามมาตรา ๑๓๗ และ ๒๖๗ ด้วย หากแต่เป็นการกระทำด้วยเจตนาเดียวคือเพื่อช่วยเหลือบุคคลต่างด้าวในการ ขอมิบัตรประจำตัวประชาชน และจำเลยในฐานะเจ้าพนักงานได้ละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ดำเนินการขัดขวาง

มิให้บุคคล ต่างด้าวขอทำบัตรประจำตัวประชาชนแต่กลับให้ถ้อยคำรับรอง บุคคลต่างด้าวว่ามีสัญชาติไทย อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่อำเภอบท.และผู้อื่น ซึ่งเป็นกรรมเดียว แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท จึงให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม มาตรา ๙๐ คำพิพากษาดังกล่าวย่อมหมายความว่าจำเลยกระทำความผิดตาม บทกฎหมายอื่น อันได้แก่มาตรา ๑๓๗,๒๖๗ และ ๑๕๗ ด้วยแต่เป็นกรรมเดียว เพียงแต่ศาลชั้นต้นมิได้ปรับบทให้เห็นชัดเจนการที่ ศาลอุทธรณ์พิพากษาปรับบทให้ชัดเจนขึ้นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามบทบัญญัติของ กฎหมาย มาตราใดบ้างโดยมิได้แก้ไขจำเลย คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ จึงไม่ขัดต่อกฎหมาย

๗. ตัวอย่างคำพิพากษากรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๙๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๒๘-๗๗๓๑/๒๕๕๔ จำเลยมีหน้าที่ต้องรับรองการปฏิบัติ ราชการของโจทก์ทั้งสี่และไม่มีสิทธิขีดฆ่าชื่อโจทก์ทั้งสี่ออกจากแบบฟอร์มการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทน พิเศษได้ นอกจากนี้จำเลยในฐานะหัวหน้าภาควิชาซึ่งมีหน้าที่รับรองการปฏิบัติราชการเพื่ออนุมัติเบิก จ่ายเงินค่าตอบแทนพิเศษ จะต้องปฏิบัติตามส่วนดังกล่าวตามหลักเกณฑ์โดยเคร่งครัดด้วยความเที่ยง ธรรมและเสมอภาค แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า จำเลยก็รับรองการปฏิบัติราชการและทำเรื่องขออนุมัติ เบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนพิเศษให้อาจารย์อื่นซึ่งไม่ได้ลงชื่อในบัญชีลงเวลาการปฏิบัติราชการของข้าราชการ เช่นเดียวกัน แสดงว่าจำเลยไม่ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับรองการปฏิบัติราชการเช่นเดียวกับที่ใช้กับ โจทก์ทั้งสี่ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติและเป็นการปฏิบัติหน้าที่อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ทั้งสี่ในการที่ จะได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษซึ่งโจทก์ทั้งสี่มีสิทธิโดยชอบที่จะได้รับ ดังนั้น การที่จำเลยไม่รับรองการปฏิบัติ ราชการของโจทก์ทั้งสี่และขีดฆ่าชื่อโจทก์ทั้งสี่ออกจากแบบฟอร์มการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนพิเศษ เพื่อขอ อนุมัติเบิกจ่ายในงวดประจำเดือนตามฟ้องของโจทก์ทั้งสี่ ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติและก่อให้เกิดความเสียหาย แก่โจทก์ทั้งสี่ดังกล่าว ถือได้ว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหาย แก่โจทก์ทั้งสี่ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ แม้จำเลยจะมีเจตนาอย่างเดียว ในอันที่จะไม่เสนอชื่อโจทก์ที่ ๑ ให้ได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษในแต่ละงวดเดือน เจตนาของจำเลยเช่นว่า นั้นจะเกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ธุรการการเงินเสนอขึ้นมาให้จำเลยพิจารณาลงลายมือชื่อรับรองการปฏิบัติ ราชการของโจทก์ที่ ๑ เฉพาะในวันหนึ่งวันหนึ่งที่จำเลยพบเห็นแบบฟอร์มการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทน พิเศษในแต่ละเดือนที่เจ้าหน้าที่เสนอขึ้นมาเท่านั้น เมื่อสิ้นวันแล้วจำเลยมีเจตนาเช่นนั้นอีกในงวดเดือน ต่อมาก็เป็นการกระทำอีกวันหนึ่งซึ่งเป็นการกระทำต่างหากจากวันที่ล่วงมาเป็นอีกกรรมหนึ่ง ดังนั้น การที่ จำเลย ไม่รับรองการปฏิบัติราชการของโจทก์ที่ ๑ และขีดฆ่าชื่อโจทก์ที่ ๑ ออกจากฟอร์มการเบิกจ่ายเงิน ค่าตอบแทนพิเศษจำนวน ๗ งวด จึงเป็นความผิด ๗ กรรมต่างกันต้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๑๘๑/๒๕๕๘ ความผิดฐานช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไป เสีย ชื่อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งของอันตนรู้ว่า เป็นของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี และยังมีได้ผ่าน

ศุลกากรโดยถูกต้อง หรือเป็นของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากร ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ มาตรา ๒๗ ทวิ และความผิดฐานเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีองค์ประกอบของความผิดและการกระทำที่มีเจตนาประสงค์ต่อผลแยกต่างหากจากกันได้ จึงเป็นความผิดหลายกรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ แม้อ. ได้ทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร และยินยอมมอบรถยนต์ของกลางให้ตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งทางด้านศุลกากรแม่สอดได้อนุมัติให้ทำความตกลงระงับคดีแล้ว ก็เป็นการระงับเฉพาะในส่วนของ อ. ไม่ทำให้การกระทำความผิดของจำเลยระงับไปด้วย

๘. ตัวอย่างคำพิพากษาการสอบปากคำผู้ต้องหาโดยสมัครใจ มิได้เกิดจากการจงใจ คำมั่นสัญญา หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๑๕/๒๕๕๘ ขณะจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจ จำเลยได้พูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ญาติพี่น้องฟัง ญาติพี่น้องจำเลยจึงบอกจำเลยให้รับสารภาพ แสดงว่าจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนโดยสมัครใจ มิได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น คำให้การดังกล่าวจึงใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในการพิจารณาได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๖๕/๒๕๕๓ จำเลยจำหน่วยเฮโรอีน ๑ ถุงแก่เจ้าพนักงานตำรวจ และเจ้าพนักงาน ตำรวจค้นพบเฮโรอีนของกลางอีก ๖ ถุงกับ ๓๕ หลอดที่หลังบ้านเจ้าพนักงานตำรวจ ได้สอบถามจำเลยแต่จำเลยปฏิเสธว่าเป็นของ ส. พ่อตาจำเลย เจ้าพนักงานตำรวจจึงให้แม่ยายจำเลยไปตาม ส. แต่แม่ยายจำเลยกลับมาบอกว่าไม่พบ เจ้าพนักงานตำรวจจึงบอกว่า ถ้าจับ ส. ไม่ได้ก็ต้องจับจำเลย แต่ถ้าตาม ส. มาได้ก็จะปล่อยจำเลย แล้วจึงเขียนบันทึกการจับกุมโดยแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบ จำเลยบอกแก่เจ้าพนักงานตำรวจว่า ถ้า ส. ไม่มารับ จำเลยก็ต้องรับ พยานจึงเขียนบันทึกว่าจำเลยให้การรับสารภาพ ดังนี้ การที่จำเลยยอมรับเป็นเรื่องที่จำเลยตัดสินใจเองข้อความที่ว่าถ้าได้ตัว ส. มากี่จะปล่อยจำเลยนั้น ก็เห็นได้ว่าคงจะปล่อยสำหรับข้อหาเฮโรอีน ๖ ถุงกับ ๓๕ หลอดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น ซึ่งก็เป็นการกระทำเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้ใดกรณียังไม่เข้าลักษณะชักจูงหรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ที่จะให้จำเลยให้การรับสารภาพ

๙. ตัวอย่างคำพิพากษาการวินิจฉัยชี้ว่าพยานกรณีพยานกลับคำให้การ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓๕/๒๕๕๕ แม้คำเบิกความของพยานโจทก์ทั้งสองจะเป็นคำเบิกความของพยานในชั้นพิจารณาต่อหน้าศาล ก็มีใช้ว่าเมื่อพยานดังกล่าวเบิกอย่างไรแล้ว ศาลจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามคำเบิกความของพยานนั้นเสมอไปไม่ ศาลจะฟังข้อเท็จจริงได้หรือไม่เพียงใดสุดแล้วแต่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไป คดีนี้คำให้การในชั้นสอบสวนของพยานโจทก์ทั้งสองระบุถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยละเอียด ยากที่พนักงานสอบสวนจะแต่งเรื่องขึ้นเอง ทั้งคำให้การยังสอดคล้องกับสภาพและลักษณะบาดแผลของผู้เสียหาย พยานโจทก์ทั้งสองรู้จักจำเลยมาก่อน ไม่ปรากฏว่าเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกัน ประกอบกับ

พยานโจทก์ทั้งสองได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนหลังเกิดเหตุไม่นาน ย่อมไม่มีเวลาคิดที่จะปรึกษาหรือช่วยเหลือฝ่ายใด ดังนั้น แม้พยานโจทก์ทั้งสองจะเบิกความกลับคำให้การในชั้นพิจารณาไม่ยืนยันข้อเท็จจริงตามคำให้การในชั้นสอบสวน และอ้างว่าไม่ได้ให้การในชั้นสอบสวนไว้เช่นนั้น ก็น่าจะเป็นเรื่องที่พยานโจทก์ทั้งสองพยายามเบิกความเพื่อช่วยเหลือจำเลย คำให้การในชั้นสอบสวนของพยานโจทก์ทั้งสองจึงรับฟังเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณา

๑๐. ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๕๐

ประมวลกฎหมายอาญา ไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดนับระยะเวลาอายุความคดีอาญาไว้ โดยเฉพาะ ดังนั้น การนับระยะเวลาอายุความคดีอาญาจึงอยู่ในบังคับของหลักทั่วไปตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง ซึ่งกำหนดมิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน จึงเริ่มนับในวันรุ่งขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๓/๒๕๔๑

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม มีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต เมื่อเป็นพยายามกระทำความผิด จึงต้องระวางโทษสองในสามส่วน เท่ากับลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสาม กรณีโทษจำคุกตลอดชีวิตจะต้องเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก ๕๐ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๓ เมื่อคำนวณแล้วเหลือโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๙๐๕/๒๕๕๗

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี ในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ จำเลยไม่ไปรายงานตัวแต่จำเลยได้หลบหนีไป ต่อมาจำเลยถูกจับและฟ้องจำเลยในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ คดีนี้จำเลยกระทำความผิด เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ ซึ่งขณะนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งนำมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ยังไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ มิได้มีบทเฉพาะกาลให้นำมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ มาใช้บังคับแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ดังนี้ การตีความกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด จะขยายความไปถึงคดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้ง อันจะเป็นผลร้ายแก่จำเลยหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อความรับผิดชอบบุคคลในการรับโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง กรณีจึงนำมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้ย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ เมื่อความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง

สิบปี จึงมีอายุความสิบห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๒) โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ เกินกว่าสิบห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๘๘/๒๕๕๕

ขณะจำเลยกระทำความผิด พรบ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับเก่า) ยังมีผลบังคับใช้อยู่ ต่อมา พรบ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๒๖ (ฉบับใหม่) มีผลใช้บังคับ ซึ่งยังบัญญัติเป็นความผิดอยู่เช่นเดิม แต่ได้ระวางโทษหนักกว่า ดังนั้น บัตรประจำตัวประชาชน ฯ (ฉบับใหม่) จึงไม่เป็นคุณแก่จำเลย ต้องใช้ พรบ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับเก่า) มาตรา ๑๗ มาใช้บังคับแก่การกระทำความผิดของจำเลย ซึ่งมีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี จึงมีอายุความ ๕ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๔)

ภาคผนวก ๒
มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่น่าสนใจ

๑. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ**กรรมการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๗๙๗-๗๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙**

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นว่า ตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นผู้บริหารระดับสูง ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะรับไว้ดำเนินการไต่สวนและวินิจฉัยได้ ส่วนพนักงานในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นอธิการบดี รองอธิการบดี หรือคณะบดี และมีตำแหน่ง ทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ ตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้อำนวยการตลาดนัด กรุงเทพมหานคร ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๔๔๘ - ๑๓/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ที่ประชุมพิจารณามีมติเห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบว่าผู้อำนวยการตลาดนัด กรุงเทพมหานคร มีสถานะเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ คือ กองอำนาจการตลาดนัด ซึ่งจัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการบริหารงานตลาดนัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๔๙ (๕) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และเป็นบุคคลที่ได้ปฏิบัติงานบริหารตลาดนัดอันเป็นการใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ส่วนการกระทำความผิดของผู้ผู้อำนวยการตลาดนัดจะเป็นความผิดฐานใดตามกฎหมายหรือระเบียบใด หรือจะต้องส่งเรื่องให้ผู้ใดดำเนินการ ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และจะมีมูลความผิดทางอาญาตามกฎหมายใด เพราะเหตุใดนั้น เห็นว่าเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสำนวนการไต่สวนที่จะต้องพิจารณาต่อไป

คณะอนุกรรมการเกี่ยวกับอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และจรรยาบรรณ (อ.ก.พ.อ.) ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๘๕๙ - ๓๐/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

ที่ประชุมพิจารณาความเห็นของคณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบแล้ว เห็นว่า คณะอนุกรรมการเกี่ยวกับอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และจรรยาบรรณ (อ.ก.พ.อ.) มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อปรากฏว่า ก.พ.อ. ได้มีมติแต่งตั้งให้ทำหน้าที่แทน ก.พ.อ. ในการพิจารณาอุทธรณ์ และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา จึงต้องถือว่า อ.ก.พ.อ. มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาในเรื่องนี้ด้วย อ.ก.พ.อ. จึงเป็นผู้บริหารระดับสูง และอยู่ใน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการไต่สวนและวินิจฉัย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชกุมาร และมหาวิทยาลัยสุรนารี ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๓๔/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖

ที่ประชุมพิจารณาความเห็นของคณะกรรมการกฎหมายและระเบียบแล้ว เห็นว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชกุมาร และมหาวิทยาลัยสุรนารี เป็นมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. ๒๕๓๓ ตามลำดับ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา วิจัย ส่งเสริมและสนับสนุนให้บริการทางวิชาการ โดยไม่เป็นส่วนราชการ สังกัดกระทรวง ทบวง กรม แต่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีสำนักงานหรือหน่วยงาน มหาวิทยาลัยทั้งสองจึงเป็นหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง ซึ่งรวมถึงลูกจ้างของมหาวิทยาลัยดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชกุมาร และมหาวิทยาลัยสุรนารี จัดตั้งขึ้นโดยมีทุนประเดิมของรัฐ เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี ทุนสะสมจากการดำเนินงานรวมทั้งทรัพย์สินที่มีผู้ทูลให้โดยไม่มี การร่วมทุนจากบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งจึงเป็นหน่วยงานที่รัฐลงทุนจัดตั้งขึ้น จึงเป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ บุคคลผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งและได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นจากมหาวิทยาลัย ซึ่งรวมถึงลูกจ้างมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็ นลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวจึงเป็นพนักงานตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น ในกรณีที บุคคลดังกล่าวกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่แล้วเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒

พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอาหาร ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๖๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๔

สถาบันอาหารไม่เป็ นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นองค์กรอิสระภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน มีฐานะเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ของอุตสาหกรรมพัฒนา มูลนิธิเท่านั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นควรส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔

ที่ประชุมได้พิจารณาความเห็นของอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบดังกล่าว ในการประชุมครั้งที่ ๘๔/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ และครั้งที่ ๘๖/๒๕๔๔ เมื่อวันอังคารที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ แล้ว เห็นชอบตามความเห็นของอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบฝ่ายแรก ซึ่งเห็น

ด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๑) แจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๖๐๑/๗๙๙ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๓ ที่เห็นว่า สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ดังนั้น คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงไม่ใช่พนักงานหรือบุคคล ผู้ปฏิบัติงาน ในหน่วยงานของรัฐ และมีใช้กรรมการอนุกรรมการ ลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ ที่จะมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ส่วนการที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) มีความเห็นตามข้อหาหรือของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ว่าสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นหน่วยงานของรัฐ ก็เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ได้กำหนดนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ไว้กว้างว่า หมายถึง หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยงานราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มิได้มีบทนิยามของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น จะนำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ดังกล่าว มาใช้ให้มีความหมายโดยนัยเดียวกันย่อมไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้นิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ไว้ประการหนึ่งว่า หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐ ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย แต่คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนลูกจ้างของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มิได้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐแต่อย่างใด จึงย่อมเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติไม่รับพิจารณาเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เนื่องจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มิใช่หน่วยงานของรัฐ คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ตามมติคณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบ

ครั้งที่ ๓๘-๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑

ที่ประชุมได้พิจารณาและมีมติว่า จากการเปรียบเทียบประเด็นเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงาน เงินทุน วัตถุประสงค์ หน้าที่ความรับผิดชอบของสถาบัน รูปแบบองค์กร การบริหารและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถาบัน ระหว่างสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ กับสถาบันอาหาร ตามที่

คณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยมีมตินั้น ทั้งสองสถาบันมีลักษณะและรูปแบบที่ใกล้เคียงกันในสาระสำคัญ กล่าวคือ มีการจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี โดยในการเริ่มก่อตั้งได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และได้รับเงินสนับสนุนจากการเสนอของบประมาณประจำปีจากสำนักงบประมาณ ตามหลักการที่คณะรัฐมนตรี มีมติผ่านสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม รูปแบบการบริหารภายใต้อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อรองรับการดำเนินงานของสถาบัน และมีคณะกรรมการสถาบันประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐบาลและเอกชน ทำหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลการบริหารงานของสถาบันภายในกรอบข้อบังคับอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ ซึ่งทั้งสองสถาบัน มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก แตกต่างจากการจัดตั้งโรงงานยาสูบที่มีการกำหนดไว้ อย่างชัดเจนว่า โรงงานยาสูบเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลัง ดังนั้น สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรม สิ่งทอ ไม่เป็นส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือหน่วยงานที่ใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครอง จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม สอดคล้องตามนัยมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมครั้งที่ ๖๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๔ สถาบันอาหารไม่เป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นองค์กรอิสระภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน มีฐานะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเท่านั้น ผู้ถูกกล่าวหา จึงไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นควนส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๘๐/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ที่ประชุมได้พิจารณามติเป็นเอกฉันท์ เห็นชอบตามที่คณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบเสนอว่า คณะกรรมการซึ่งดำเนินการในลักษณะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แต่มีได้อยู่ ภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ประชุมลงคะแนนเสียงแยกเป็นสองฝ่าย โดยถือความเห็นของกรรมการ ป.ป.ช. เสียงข้างมาก เห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการและระเบียบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีฐานะเป็นนิติบุคคลและใช้อำนาจทางปกครองแทนรัฐ แต่เมื่อพิจารณาลักษณะการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วยบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยประชาชนในหมู่บ้าน มีฉันทามติคัดเลือกกัน

ขึ้นมาเป็นนายอำเภอหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้รับรองฉันทามติดังกล่าว จึงมิใช่บุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้ง และมีลักษณะการดำเนินงานโดยประชาชนในหมู่บ้านช่วยกันคิดจัดทำโครงการเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกับประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ มิได้เกี่ยวกับกิจการของรัฐ และมีได้เป็นองค์กรของรัฐ จึงไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะกรรมการบริหารกิจการและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารกิจการและการบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๔๘ และคณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ที่ประชุมพิจารณากรณีสถานะความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐของคณะกรรมการกองทุนและคณะกรรมการโครงการต่าง ๆ แล้ว มีมติเห็นชอบตามความเห็นที่คณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบเสนอ กล่าวคือ

๑. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ เป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งเป็นบุคคลหรือคณะบุคคล บรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ ต้องตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. คณะกรรมการบริหารกิจการและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารกิจการและการบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๔๘ ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารกิจการและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้านเป็นคณะบุคคลที่สมาชิกผู้ใช้น้ำประปาของระบบประปาหมู่บ้านแห่งนั้น ๆ เลือกตั้งจากสมาชิกผู้ใช้น้ำด้วยกัน มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการกิจการประปาหมู่บ้านให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับในการบริหารกิจการประปา ซึ่งระเบียบหรือข้อบังคับดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน ซึ่งการพิจารณาดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการพิจารณาสถานะความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐของ คณะกรรมการซึ่งดำเนินการในลักษณะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แต่มีได้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้วางไว้ตามมติการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๘๐/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ด้วยเหตุดังกล่าว คณะกรรมการบริหารกิจการและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้านจึงมิใช่บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องนิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔

๓. คณะกรรมการหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยเหตุว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่เพียงช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการในปัจจุบันประกอบแล้ว ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการที่กำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจทางปกครอง คณะกรรมการหมู่บ้านจึงไม่ใช่บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครอง ที่ต้องด้วยนิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ อย่างไรก็ตามหากต่อไปปรากฏว่า กฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป กรณีเช่นนั้นก็มีความจำเป็นจะต้องพิจารณาสถานะความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐของคณะกรรมการหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง

ประธานสภาเกษตรกรจังหวัด ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมครั้งที่ ๙๙๖ - ๖๗/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๑

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔๐ บัญญัติให้หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างรับผิดชอบการบริหารงานของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการและการกำกับดูแลของประธานสภาเกษตรกรจังหวัด และตามบัญชีอัตราเงินเดือนผู้ปฏิบัติงานตามข้อบังคับสภาเกษตรกรแห่งชาติว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดอัตราเงินเดือนของผู้อำนวยการสำนักแลหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ในอัตราเท่ากัน โดยให้เริ่มต้นตั้งแต่ ๔๐,๐๐๐ ถึง ๘๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ตามข้อบังคับสภาเกษตรกรแห่งชาติว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๘ ได้กำหนดให้ตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นตำแหน่งประเภทอำนวยการ จึงถือได้ว่าหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการระดับต้นหรือเทียบเท่าในหน่วยงานของรัฐ และโดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ บทนิยาม “ผู้บริหารระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้อำนวยการระดับต้นหรือเทียบเท่าของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลหน่วยงานดังกล่าว ดังนั้น การที่ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมีอำนาจในการกำกับดูแลหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ อยู่ในอำนาจการไต่สวนและวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๔

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นว่าสถานะของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้น กฎหมายได้บัญญัติกระบวนการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และยังได้บัญญัติถึงหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไว้ให้มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา เสนอความเห็น กำกับดูแล ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดและจังหวัดอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย คัดเลือก พิจารณาแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัสยิด และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยังมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการของสำนักงาน และเป็นผู้แทนของสำนักงานในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ซึ่งได้รับเงินงบประมาณจากกรมศาสนา และกรมการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจึงเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองแทนรัฐตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลของรัฐและถือเป็นกิจการอื่นของรัฐ จึงอยู่ในความหมายของบทนิยามคำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

ดังนั้น เมื่อพิจารณาหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ค่าตอบแทน และสถานะของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้ว อาศัยอำนาจในการตีความและวินิจฉัยตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ประชุมจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๗ เสียง ต่อ ๑ เสียง ว่าคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นคณะบุคคลที่ได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองแทนรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายในกิจการอื่นของรัฐ ซึ่งอยู่ในนิยามความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการตรวจสอบหรือไต่สวน

คณะกรรมการธนาการ ผู้บริหาร และพนักงานของธนาการกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๔ ที่เห็นว่า ในการพิจารณาสถานะทางกฎหมายของธนาการกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐของคณะกรรมการธนาการ ผู้บริหาร และพนักงานของธนาการกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกิจของรัฐใน ๓

ประการ ดังนี้ (๑) อำนาจในการกำกับดูแลของรัฐที่มีต่อธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (๒) ทุนของรัฐที่รวมอยู่ในธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (๓) อำนาจในการตรวจสอบและดำเนินคดี

จึงวินิจฉัยได้ว่าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ยังคงมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภายใต้บทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และเมื่อธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการธนาคาร ผู้บริหาร และพนักงานของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จึงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะไต่สวนและวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๘ ด้วยโดยผลของกฎหมาย และเห็นชอบในหลักการถึงแนวทางการวินิจฉัยความเป็นรัฐวิสาหกิจตามที่คณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาวินิจฉัยความเป็นรัฐวิสาหกิจ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนี้

(๑) องค์การของรัฐบาล กิจกรรมของรัฐซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

(๒) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(๓) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐ ตาม (๑) และ/หรือ (๒) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(๔) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐ ตาม (๓) และ/หรือ (๑) และ/หรือ (๒) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

(๕) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่รัฐ ตาม (๔) และ/หรือ (๑) และ/หรือ (๒) และ/หรือ (๓) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยสถานะความเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งถือว่ามีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๔ นั้น ให้พิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่ามีกฎหมายฉบับใดบัญญัติรับรองไว้โดยตรงถึงความเป็นรัฐวิสาหกิจหรือไม่ เสียก่อน ทั้งนี้ หากไม่มีกฎหมายฉบับใดบัญญัติรับรองถึงความเป็นรัฐวิสาหกิจของหน่วยงานไว้ จึงพิจารณาตามแนวทางการวินิจฉัยความเป็นรัฐวิสาหกิจที่คณะอนุกรรมการกฎหมายและระเบียบเสนอ แล้วให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาตามแนวทางดังกล่าวต่อไป

ดังนั้น แม้ว่าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จะพ้นจากการเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามนัยบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๓๙๗/๒๕๖๓ เรื่อง สถานภาพของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินและธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) แต่เมื่อธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จึงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ภายใต้บทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ด้วย และเมื่อธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามความข้างต้นแล้ว คณะกรรมการธนาคาร ผู้บริหาร และพนักงานของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จึงอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เช่นกัน

อนึ่ง จากผลการพิจารณาข้างต้น ให้สำนักกฎหมายพิจารณาแก้ไขประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ในส่วนหน้าที่และอำนาจของสำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐวิสาหกิจ ๑ และสำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐวิสาหกิจ ๒ ให้สอดคล้องกับมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการพิจารณาความเป็นรัฐวิสาหกิจของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และแจ้งเวียนมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ส่วนราชการภายในที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไขระเบียบประกาศ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๔/๒๕๖๒ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ที่ประชุมเห็นว่า ความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๐ วรรคสอง อาจเกิดจากการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีหน้าที่และอำนาจที่จะดำเนินการกับความผิดอื่นที่ไม่ได้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นด้วย หรืออาจเกิดจากการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันแต่เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกันและความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะต้องดำเนินการในคราวเดียวกันด้วยก็ได้ ส่วนประเด็นที่เสนอให้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยคดีลักษณะใดเป็นคดีที่มีการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกัน และคดีลักษณะใดที่เป็นความผิดที่จะต้องดำเนินการในคราวเดียวกัน นั้น เห็นว่าในขณะนี่ยังไม่สมควรกำหนด แต่ทั้งนี้ หากข้อเท็จจริงเกิดขึ้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะพิจารณาวินิจฉัยเป็นรายกรณีไป

๓. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการคัดค้านผู้ไต่สวน

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒

ที่ประชุมเห็นว่า หลักการที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียจะคัดค้านบุคคลใดนั้น ตามมาตรา ๕๖ กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน ผู้ช่วยพนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย ซึ่งมีเหตุตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่งก็ได้ ดังนั้น ในการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงสิทธิคัดค้านตามมาตรา ๗๐ วรรคสอง ควรแจ้งเฉพาะบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวน ตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ในมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ เท่านั้น เนื่องจาก

บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการไต่สวนแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่วนบุคคลอื่นที่ไม่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งหรือมอบหมายตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจในการดำเนินการไม่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงสิทธิคัดค้าน ตามมาตรา ๗๐ เช่น กรณีที่มีการมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้สอบปากคำแทนการมอบหมายให้ตรวจสอบสถานที่ หรือการมอบหมายให้ตรวจพยานหลักฐาน ฯลฯ เนื่องจากบุคคลที่ได้รับมอบหมายกรณีดังกล่าวมิใช่องค์ประกอบในคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะไต่สวนเบื้องต้น และไม่มีสิทธิในการลงมติแจ้งข้อกล่าวหาหรือมีความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหา มีมูลหรือไม่มีมูลความผิด

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๖๓/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒

ได้พิจารณากรณีผู้มีสิทธิคัดค้านคณะอนุกรรมการไต่สวนในประเด็นว่า ผู้ที่มีใช้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกกล่าวหาสามารถคัดค้านคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือผู้ไต่สวนได้หรือไม่ จากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่นายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นคัดค้านอนุกรรมการไต่สวนในคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวนข้อเท็จจริง ที่ประชุมพิจารณาเห็นว่าโดยสภาพของเหตุในการคัดค้านผู้ไต่สวน ตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นเรื่องของผู้ถูกกล่าวหาโดยตรงที่จะคัดค้านผู้ไต่สวนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียย่อมไม่อาจคัดค้านแทนได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีระเบียบหรือกฎหมายกำหนดห้ามมิให้ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกกล่าวหายื่นคัดค้านผู้ไต่สวนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากการมอบอำนาจนั้นได้กำหนดชัดเจนว่าเป็นการมอบอำนาจให้คัดค้านบุคคลใดด้วยมีเหตุแห่งการคัดค้านที่ทำให้เกิดความไม่เป็นกลางอย่างไรก็ตามบทบัญญัติของกฎหมายใด แต่ตามข้อเท็จจริงของเรื่องนี้ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาได้มีหนังสือมอบอำนาจให้นายความดำเนินการต่าง ๆ ในการต่อสู้คดี รวมทั้งให้ทำการคัดค้านในลักษณะทั่ว ๆ ไป มิได้ระบุเจาะจงว่ามอบอำนาจให้คัดค้านบุคคลใด ด้วยเหตุแห่งการคัดค้านใด ตามบทกฎหมายใด หนังสือคัดค้านอนุกรรมการไต่สวนดังกล่าว จึงเป็นคำคัดค้านอนุกรรมการไต่สวนที่ไม่บริบูรณ์ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะพิจารณาวินิจฉัยได้

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๘๒๗-๑๐๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๙

กรณีผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือคัดค้านพนักงานไต่สวน ซึ่งพนักงานไต่สวนผู้ถูกคัดค้านได้จัดทำคำชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของที่ประชุมแล้ว โดยที่ประชุมมีมติให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปว่าหากมีกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาคัดค้านพนักงานไต่สวนให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ๑ ระดับ ของพนักงานไต่สวนพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของที่ประชุมโดยเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๓๖๑ ถนนนนทบุรี (สนามบินน้ำ) ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐ สายด่วน ป.ป.ช. ๑๒๐๕ โทรสาร ๐ ๒๕๒๘ ๔๙๑๓
www.nacc.go.th

Office of the National Anti-Corruption Commission
361 Nonthaburi Road, Thasaai Sub-District, Mueang District, Nonthaburi Province 11000, Thailand
Tel. 66 (0) 2528 4800 NACC Hotline 1205 FAX. 66 (0) 2528 4913
www.nacc.go.th